

DIFICULTATS EMOCIONALS DELS ESTUDIANTS UNIVERSITARIS AMB CÀRREGUES FAMILIARS.

UNA COMPARATIVA DE GÈNERE I ESTUDIS

TFM Màster Universitari de Psicopedagogia
Àmbit de millora de la pràctica educativa formal. Educació Emocional.
Universitat Oberta de Catalunya
Curs 2021-2022

Autora: Rebeca del Corte Suñer
DTF: Glòria Martí Galcerán

Agraïments

Gràcies a la meva filla, per inspirar-me en la línia de treball i per deixar-me dur-la a terme; a la seva àvia, per cuidar-la tan bé en els meus moments d'estudi. Gràcies a la meva família; Toni i Víctor, per compartir l'enquesta entre els seus estudiants; Sara per traduir-me el resum; a la meva germana, com sempre, per fer una revisió final d'aquest; i al meu marit per recolzar-me i suportar els meus moments de mal humor. Agrair l'acompanyament, consells i confiança de la meva directora del Treball de Fi de Màster, Glòria Martí.

RESUM

El canvi de perfil en els estudiants universitaris i l'entrada a aquesta institució en edats més elevades, augmenta el nombre d'estudiants que han de compaginar la seva vida estudiantil, amb la familiar i fins i tot laboral. Diferents estudis mostren una alta prevalença d'ansietat i depressió en estudiants universitaris, però són pocs els que analitzen detalladament la variable càrrega familiar i les dificultats emocionals que comporta, resultant aquesta la línia de treball d'aquesta investigació. La metodologia emprada ha estat quantitativa, ex-post-facto, a través d'un qüestionari. La mostra final ha estat de 181 estudiants universitaris del territori espanyol, amb la finalitat de conèixer la percepció que tenen els estudiants universitaris amb càrregues familiars sobre les seves dificultats emocionals. S'ha detectat una alta prevalença en depressió, ansietat, estrès i culpa, sobretot, en dones i estudiants a distància.

Paraules clau: estudiants universitaris, càrregues familiars, dificultats emocionals, prevalença, gènere.

ABSTRACT

The number of students who must balance their studies with family and work commitments has increased due to the change in demographic attending university and the older age in which they enrol. There are many studies that show the prevalence of anxiety and depression in university students. In contrast, there is a lack of studies assessing their familial burden and the emotional difficulties it brings, hence the topic for this research. The ex post facto study has been carried out using a survey, sent to university students throughout Spain considered to have family commitments, with the aim of finding out their perceived emotional difficulties. It has detected a high prevalence in depression, stress, anxiety and guilt especially in gifts and on-line students.

Key words: university students, familial burden, emotional difficulties, prevalence, gender

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	5
2. JUSTIFICACIÓ	6
3. MARC NORMATIU	7
4. MARC TEÒRIC	8
4.1 PERFIL DE L'ESTUDIANT A L'ESTAT ESPANYOL. L'ESTUDIANT NO TRADICIONAL.....	8
4.1.1 <i>Perfil de l'estudiant segons tipus i modalitat d'estudi (presencial o no presencial)</i>	9
4.2 LES CÀRREGUES FAMILIARS I CONCILIACIÓ ESTUDIANTIL-FAMILIAR. GREUGE DE GÈNERE	10
4.3 LES EMOCIONS.....	12
4.3.1 <i>Concepte d'emoció</i>	12
4.3.2 <i>Dificultats emocionals</i>	13
4.4. ESTAT DE LA QÜESTIÓ.....	14
4.5 APORTACIÓ A LA SOCIETAT I ÈTICA PROFESSIONAL.....	15
5. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA	17
5.1 OBJECTIUS DEL TREBALL.....	18
6. MARC METODOLÒGIC	19
6.1 ENFOCAMENT METODOLÒGIC.....	19
6.2 PLANIFICACIÓ I TEMPORITZACIÓ DEL PROCÉS DE TREBALL.....	19
6.2.1 <i>Context de la investigació</i>	19
6.2.2 <i>Població i mostra</i>	20
6.2.3 <i>Estratègia de recollida de dades</i>	22
6.2.4 <i>Instruments de recollida de dades</i>	22
6.3 ESTRATÈGIA D'ANÀLISI DE DADES	23
6.4 TEMPORITZACIÓ	25
7. ANÀLISI DE RESULTATS	26
8. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS	41
8.1 DISCUSSIÓ REFERIDA ALS OBJECTIUS DE RECERCA.....	41
8.2 CONCLUSIONS DE LA INVESTIGACIÓ REFERITS ALS OBJECTIUS	45
8.3 LIMITACIONS DE LA INVESTIGACIÓ I PROPOSTES DE MILLORA.....	46
8.4 PERSPECTIVA DE FUTUR.....	48
9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	50

ÍNDIX D'ANNEXOS

ANNEX I: planificació del tfm.....	I
ANNEX II: temporització del treball	II
ANNEX III: instrument de recollida de dades. qüestionari.	III
ANNEX IV: taula de relació entre objectius i instrument.....	XI

ÍNDIX DE TAULES

TAULA 1: característiques sociodemogràfiques i acadèmiques de la mostra	20
TAULA 2: percentatge de les dificultats emocionals en els estudiants universitaris ...	29
TAULA 3: percentatge de dificultats emocionals relacionades amb la cura d'altres d'universitaris amb càrregues familiars	31
TAULA 4: percentatge de dificultats emocionals en estudiants amb càrregues familiars, segons sexe.....	34

ÍNDIX DE FIGURES

FIGURA 1: edat mitjana i sexe dels estudiants segons branca i modalitat d'estudis.....	9
FIGURA 2: temporització de la investigació(diagrama de gantt).....	25
FIGURA 3: gràfic amb els percentatges de les edats dels nens i/o nenes dels estudiants (ítem 9) (n=130).....	26
FIGURA 4: gràfic amb el percentatge d'estudiants amb fills que reben ajuda de la universitat i tipus d'ajuda (n=84).....	27
FIGURA 5: gràfic del percentatge d'estudiants universitaris que creuen tenir ansietat, estrès i/o depressió (n=181).....	30
FIGURA 6: gràfic de comparativa de les dificultats emocionals segons modalitat d'estudi, i si tenen càrregues familiars (n=98) o no (n=83).....	36
FIGURA 7: gràfic comparatiu de les dificultats emocionals segons el nivell d'estudi d'estudiants amb càrregues familiars (n=98) i sense elles (n=83)	38
FIGURA 8: gràfic de comparativa de les dificultats emocionals segons branca d'estudi d'universitaris amb càrregues familiars (n=98).....	39
FIGURA 9: gràfic del percentatge d'estudiants amb càrregues familiars amb dificultats emocionals segons curs d'estudi (n=98).....	40

1. INTRODUCCIÓ

Amb la implantació de la reforma de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EES), ha augmentat l'edat mitja dels usuaris i el nombre de dones matriculades en graus, arribant a un 56% dels estudiants (Gobierno de España, 2021). Això ha fet que hi hagi un major nombre d'alumnes en estat de gestació o amb responsabilitats familiars (Alonso, Iglesias i Lozano, 2016).

La variable càrrega familiar en els estudiants universitaris es relaciona en treballs com el de Gonzalez i Molina (2016) en la deserció dels estudis. Altres estudis com el de Alvarez, Guerra, Tapia i Varas (2020) relacionen la cura de fills o filles en una percepció de les mares negativa per a la seva salut. La deserció acadèmica és un tema rellevant per a les institucions educatives i socials ja que, té un gran impacte econòmic i suposa un obstacle per al desenvolupament personal de l'estudiant (López, Benito, Priede, 2020).

No obstant això, hi ha un buit en treballs que investiguen la conciliació familiar i acadèmica en el territori espanyol i els reptes emocionals que suposa. Atenent l'anterior, i les motivacions personals de l'autora, en aquest treball es planteja l'objectiu general de conèixer la valoració que fan els estudiants universitaris amb càrregues familiars sobre les seves dificultats emocionals, per tal de donar coneixement a les institucions de la realitat viscuda per aquest col·lectiu i així poder fer propostes psicopedagògiques de millora. Aquest estudi, en abordar les càrregues familiars, fa necessari dur-lo a terme des d'una perspectiva de gènere, doncs, segons Ramos i Gómez (2020) la cura de persones recau més sobre la dona.

La metodologia emprada ha estat la quantitativa ex-post-facto. En concret s'ha fet servir la metodologia d'enquestes de tipus transversal. Pel que fa a la mostra, consisteix en 181 participants de diferents tipus, nivell i modalitat d'estudis universitaris.

Aquest estudi ens ha permès arribar a la conclusió que la prevalença de dificultats emocionals en els estudiants universitaris amb càrregues familiars és molt elevada i major en dones que en homes i això posa de manifest la importància de polítiques universitàries que garanteixin la igualtat i protegeixin la salut mental.

En els següents punts del present treball es troba la justificació, que dona resposta al perquè de la seva realització, seguit d'un marc teòric per tal de fonamentar-lo. Seguidament, es presenta el plantejament del problema així com els objectius que guien aquest treball i més endavant es descriu la metodologia emprada en el disseny i realització de l'estudi. Finalment, s'exposen les conclusions de la investigació.

2. JUSTIFICACIÓ

El 13 de desembre del 2021 va arribar a la vida de l'autora la seva primera filla. Això va suposar un còctel d'emocions, unes de molt bones i d'altres no tant. Entre altres, una de les grans preocupacions era si seria capaç de compaginar els estudis amb la criança. Aquest neguit continua ara, mentre escriu aquestes línies.

Així doncs, l'elecció principal en la temàtica d'aquest treball ha estat motivada per la seva realitat personal. Això li va fer plantejar-se la necessitat de conèixer la realitat i les dificultats emocionals per les quals travessen els estudiants universitaris amb càrregues familiars i unificar la seva realitat personal amb els seus coneixements sobre la psicopedagogia.

A més, en la revisió de les investigacions sobre aquesta temàtica es va poder observar un gran buit. Doncs, existeixen diferents treballs que tracten la conciliació familiar i laboral, però són ben pocs els que ho fan sobre l'acadèmic-familiar. Els pocs treballs que tracten aquesta temàtica ho fan emprant les càrregues familiars com a variable per explicar situacions de risc en l'estrès i ansietat (Barreto i Salazar, 2021) o en la deserció dels estudis universitaris (Gonzalez i Molina, 2016).

És necessari, doncs, una major atenció a les dificultats emocionals que pot suposar la càrrega familiar durant els estudis universitaris, ja que això, permetrà conèixer la realitat d'aquestes persones i intervenir psicopedagògicament i institucionalment.

3. MARC NORMATIU

En aquest apartat, es fa una anàlisi de la diferent normativa amb relació a aquest estudi així com la seva influència en les variables estudiades.

Tenint en compte que la incompatibilitat estudiantil-familiar afecta més a dones que a homes per raons biològiques i culturals, és important fer una anàlisi també d'aquella normativa que ocupa la igualtat entre dones i homes. Pel que fa a la legislació vigent universitària en favor a la conciliació estudiantil-familiar és escassa i poc efectiva (Alonso, Iglesias, Lozano, 2016)

En aquest aspecte, la Comissió Europea (Commission of the European Communities, 2005) assegurava la construcció d'un model europeu vertebrat en la igualtat de dones i homes (Alonso, Iglesias, Lozano, 2015)

Les Lleis Orgàniques 1/2004, de 28 de desembre de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere; 3/2007 del 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes; i la 4/2007 del 12 d'abril, per la qual es modifica la Llei Orgànica 6/2001, de 21 de desembre d'Universitats, promouen la creació d'unitats i observatoris d'igualtat a les Universitats espanyoles amb el compromís de desenvolupar la igualtat entre dones i homes. No obstant això, aquests Plans d'Igualtat a les Universitats no són uniformes i comuns a totes les Universitats, sinó que depèn de cada Institució. (Cerdà, 2009)

Per altra banda, l'Estatut de l'Estudiant Universitari (Real Decret 1791/2010) estableix per a l'alumnat, el dret a una atenció acadèmica que faciliti la conciliació dels estudiants amb la vida laboral i familiar. Aquest estableix la possibilitat d'elegir grup de docència quan sigui possible per tal de poder conciliar la vida de l'estudiant amb altres activitats com la familiar. No obstant això, no existeixen regulacions que garanteixin el seu compliment (Alonso, Iglesias i Lozano, 2016).

També cal destacar el Real Decret 412/2014, de 6 de juny, per la qual s'estableix la normativa bàsica dels procediments d'admissió d'ensenyaments universitaris oficials de Grau, especialment pel que fa a l'accés per a persones majors de vint-i-cinc anys, quaranta o quaranta-cinc anys, ja que obri un camí a un nou perfil d'estudiants el qual representa en molts casos les persones amb càrrega familiar.

Quant a la salut mental i/o educació emocional, tot i la seva importància en totes les etapes educatives no hi ha legislació que l'atengui per tal de protegir-la.

La legislació actual universitària, sostén la importància d'aquest estudi, ja que és escassa.

4. MARC TEÒRIC

Per tal de realitzar aquest marc teòric s'han tingut en compte una sèrie de criteris a l'hora de seleccionar la informació. Per una banda, s'han emprat motors de cerca fiables com ara Google Acadèmic, Dialnet i repositoris d'universitats. Per a la cerca, s'han utilitzat, principalment, les paraules clau següents: estudiants universitaris, càrregues familiars, emocions i conciliació estudiantil-familiar. S'han tingut en compte principalment aquells articles o treballs escrits en català i espanyol, així com aquells publicats en un període inferior a deu anys. S'han descartat aquells que no tenien relació amb aquest estudi.

4.1 PERFIL DE L'ESTUDIANT A L'ESTAT ESPANYOL. L'ESTUDIANT NO TRADICIONAL

Per tal d'analitzar les dificultats emocionals que tenen els universitaris espanyols amb càrregues familiars, en primer lloc, és important conèixer el perfil d'aquests estudiants, ja que les seves característiques poden tenir una influència directa o indirecta amb les seves emocions.

Les relatives oportunitats per accedir a l'educació superior, han tingut com a resultat un perfil d'estudiant universitari molt més divers al de fa cinquanta anys. Doncs, s'ha obert pas als estudis, encara que no de manera igualitària (Carabaña, 2013), a col·lectius que històricament no tenien oportunitat d'accedir-hi. La literatura anglosaxona en mans de Pascarella (1980) i Horn i Carroll (1996) va introduir un nou concepte per tal de fer referència a aquest alumnat, anomenant-los "estudiants no tradicionals".

En les últimes dècades també s'ha analitzat a Espanya aquest tipus d'alumnat. Encara que el perfil no tradicional difereix en característiques a l'anglosaxó, estudis com el de Ariño, Hernández, Llopis, Tejerina i Navarro (2008) mostren un augment d'aquest nou tipus d'estudiant. Treballs com el de Ariño et. al (2008) Daza i Alcaide (2013) i Soler (2013), citats per Sánchez-Gelabert i Elias (2017) destaquen que els canvis més notables han tingut lloc amb relació al: gènere, procedència geogràfica, compaginació d'estudis amb treball, origen social, capital educatiu, branques d'especialitat, edat i trajectòries personals, dones amb càrregues familiars i/o situacions de desigualtat, persones procedents de la immigració o grups ètnics minoritaris i persones amb discapacitat.

D'altra banda, Soler (2013) estableix una tipologia d'estudiants, dels que considera que són els perfils universitaris espanyols més comuns i els diferencia en quatre: estudiants integrats, estudiants vocacionals, estudiants desajustats i estudiants treballadors.

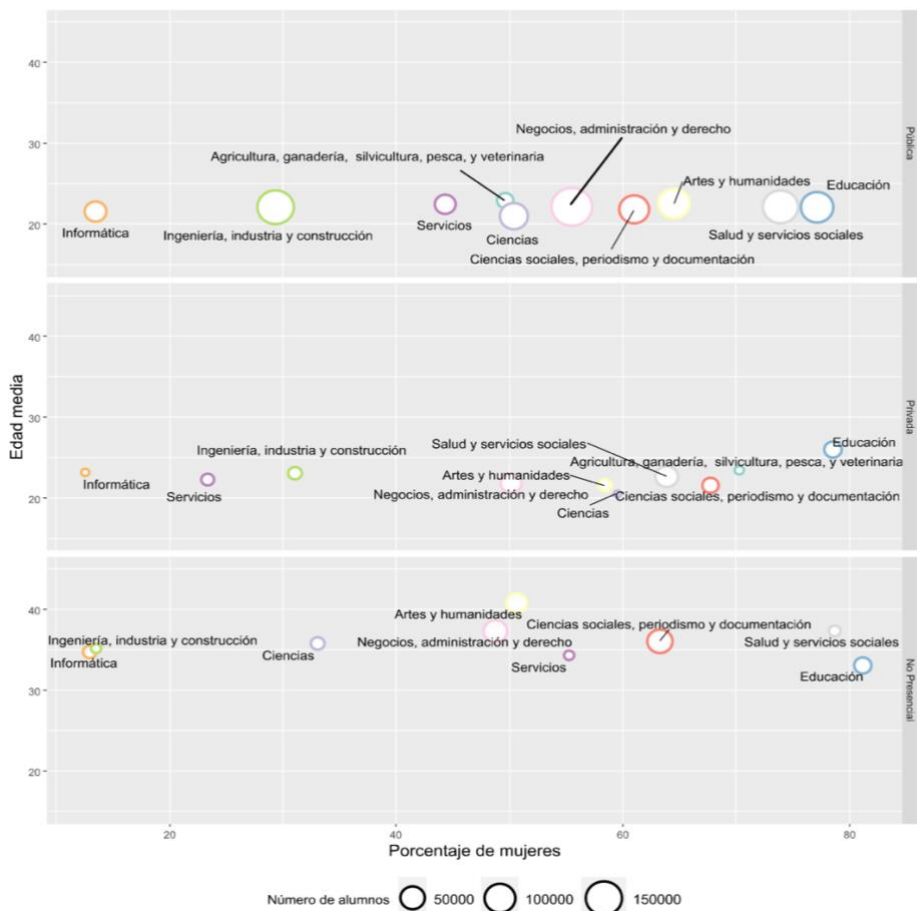
Aquests estudis han permès concloure que, encara que existeixen diferències entre els tipus d'estudiants que hi ha a les aules universitàries, totes coincideixen en el fet que hi

ha un major nombre de dones que d'homes, menys en aquelles titulacions tècniques que continuen masculinitzades. Un altre aspecte comú és l'increment de l'edat mitjana a les aules, fet que es pot relacionar amb la normativa d'accés universitari a majors de 25, 40 i 45 anys. En aquestes edats es troben normalment estudiants que combinen l'educació amb el treball o amb la vida familiar i que donen importància a l'educació permanent al llarg de la vida o no han tingut oportunitat de fer-ho anteriorment (Rodríguez, Nuez i Cespón (2020). En diferents webs d'universitats es pot veure el perfil de l'estudiant. No obstant això, és difícil conèixer les dades respecte a les càrregues familiars, ja que no es contempla en les enquestes.

4.1.1 Perfil de l'estudiant segons tipus i modalitat d'estudi (presencial o no presencial)
 A continuació es presenta un gràfic amb el perfil dels estudiants de Grau del curs 2019-2020 on es pot observar l'edat mitjana dels estudiants per branca d'estudi, modalitat i el percentatge de dones.

Figura 1: :

Edat mitjana i sexe dels estudiants segons branca i modalitat d'estudis

Nota: pres de "Datos y cifras del Sistema Universitario Español (2021-2022)". Gobierno de España (2022).

En aquest podem veure, en primer lloc, com hi ha un clar augment de l'edat mitjana dels estudiants en la universitat no presencial. Essent aquesta edat mitjana per sobre dels trenta anys en totes les branques d'ensenyament i per sobre dels quaranta en arts i humanitats. Per altra banda, cal destacar la poca presència femenina en els estudis d'enginyeria, indústria, construcció i informàtica tant en modalitat presencial com no presencial i per contra, la gran participació d'aquestes en la branca d'educació, salut i ciències socials. Les dades provisionals d'aquest curs 2021-2022 mostren que la tendència és molt similar en tots els aspectes anteriors.

L'augment de l'edat mitjana en els i les estudiants no presencials, és degut entre altres motius, a les obligacions laborals i familiars que dificulten la presencialitat. Aquesta dada resulta interessant en el nostre treball perquè el Ministeri d'Universitats (2022) afirma que les universitats no presencials són les que van tenir les tasses de deserció més elevades. A més a més, és important destacar que la participació femenina en els estudis va disminuint a mesura que augmenta l'edat mitjana, ja que el Ministeri d'Universitats (2022) en la seva publicació mostra com el curs 2019- 2020, el percentatge de dones matriculades en la franja de 18 a 21 anys era d'un 62,1%, situant-se sempre per sota d'un 56,7% a partir de la franja dels 25 a 30 anys. Les dades provisionals del curs 2020-2021 mostren una distribució similar. Doncs, un 58,3% se situen entre l'edat "normal" per accedir al sistema universitari (18-21 anys) i aquest percentatge baixa a un 52,9% en aquelles de més de 30 anys, coincidint en l'aproximació a l'edat mitjana a l'Estat Espanyol per entrar en la maternitat per primer cop (Fernandez, 2021).

Quant als estudis de màster les dades provisionals del curs 2020-2021 mostren una tendència similar als graus, tant el branques d'estudi com matricules segons edat. En aquest cas el percentatge de dones és d'un 57,6% en les estudiants de menys de 25 anys i disminueix fins a un 49,4% en aquelles de més de 40 anys. Pel que fa als doctorats el percentatge de dones disminueix en la seva totalitat a un 50,1% i es manté estable en les diferents franges d'edats fins a les majors de 40 anys on disminueix a un 44,4%. També es pot observar com en aquesta última etapa educativa, les dones abandonen més els estudis que els homes.

4.2 LES CÀRREGUES FAMILIARS I CONCILIACIÓ ESTUDIANTIL-FAMILIAR. GREUGE DE GÈNERE

En aquest apartat, es tractarà el concepte de càrrega familiar, així com les seves implicacions i la rellevància en aquest treball. Es farà una anàlisi d'aquestes càrregues des d'una perspectiva de gènere, ja que la revisió literària apunta a una major implicació

de les dones en aquesta tasca, tenint una influència social cap a la igualtat de gènere. A més a més, encara que són pocs els estudis que relacionen aquesta variable amb les dificultats emocionals dels estudiants universitaris, treballs com el de Barreto i Salazar (2021) que la relacionen com a factor desencadenant en l'estrès i depressió d'estudiants universitaris.

La càrrega familiar és definida per l'Institut Nacional d'Estadística (INE, 2021)) com la producció de béns i serveis realitzada pels membres de la llar sense retribució, però que contribueix al benestar familiar i social. Algunes d'aquestes activitats són consumides per la mateixa família com la cura dels nens i nenes i/o adults, cuinar, jardineria, manteniment de la llar, etc. No obstant aquesta definició, en aquest estudi, per tal de determinar que un estudiant té una càrrega familiar, haurà de tenir cura de manera contínua d'un o més fills i/o filles o, d'una persona dependent.

En una enquesta de l'Institut Nacional d'Estadística (2021) un 40,3% dels enquestats afirmen no tenir suficient formació a causa de la falta de temps per càrregues familiars. Aquesta no diferencia per sexes, però altres estudis realitzats pel mateix Institut inviten a deduir que gran part d'aquestes poden ser dones, ja que:

Segons la informació que proporciona l'Enquesta Nacional de Condicions de Treball 2015, el total d'hores dedicat al treball remunerat, més al no remunerat (cura d'altres, tasques de la llar, etc.) i al desplaçament és més elevat en dones, dedicant aquestes un 63,6 d'hores en total a la setmana i els homes 56,7 hores setmanals. Els homes no varien el temps de treball no remunerat (14 hores a la setmana) en canvi, les dones si augmenten aquest temps (30 hores a la setmana) quan la seva jornada de treball remunerat és parcial. Pel que fa a les hores dedicades al treball no remunerat, el percentatge més alt (33,9%) de dones treballadores que dediquen temps a la cura i educació de fills o nets, dediquen quatre hores diàries, en canvi, els homes dues hores.

Respecte a la conciliació estudiantil-familiar, tenint en compte l'exposat fins ara i que segons Ramos i Gómez (2020) la cura de fills o filles o altres familiars recau en major pes en les dones, per la perpetuació del patriarcal que inculca falses creences (Alonso, 2016) i que per raons biològiques (gestació, lactància, etc.) aquestes tenen una major existència en la criança, es fa necessari tractar aquesta temàtica des d'una perspectiva de gènere, ja que:

“La tornada a la Universitat per part de l'alumnat d'edats majors es caracteritza per la incidència de desigualtats de gènere, pel fet que a mesura que incrementa l'edat es redueix el percentatge de dones estudiants entre els grups de major edat. La dissolució del procés

de feminització entre les edats majors suggereix l'existència de barreres de gènere relacionades amb les dificultats de compatibilitat de la família, treball i estudis que poden dificultar a les dones incorporar-se a les aules universitàries (Jiménez i Márquez, 2014, p.7)”

La conciliació estudiantil-familiar és definida per Cabezas, Iglesias i Alonso, (2016) com l'equilibri entre el compliment de les obligacions estudiantils i les responsabilitats familiars, possible únicament quan les condicions acadèmiques, legislatives i relatives a recursos ho permeten. Elboj, Iñiguez i Valero (2013) consideren que les càrregues familiars produeixen incompatibilitats en les activitats acadèmiques i que a causa d'aquestes es produeixen desercions acadèmiques. De manera que en l'actualitat ser mare universitària, a més de ser causa d'autolimitació acadèmica es considera novament causa d'abandonament dels estudis, suposant una situació de discriminació per raons de sexe. És per això, que es requereixen d'institucions que garanteixin la conciliació estudiantil-familiar per a no mantenir la maternitat com a instrument de dominació de la cultura patriarcal (Cabezas, Iglesias i Alonso, 2016)

4.3 LES EMOCIONS

4.3.1 Concepte d'emoció

En primer lloc, és important entendre el concepte d'emoció. La psicologia emprà aquest terme per a descriure i explicar els efectes produïts per un procés multidimensional encarregat de: l'anàlisi de les situacions, la interpretació subjectiva, l'expressió emocional, la preparació per a l'acció i els canvis en l'activitat fisiològica (García, 2019). És a dir, les emocions són les respostes complexes de l'organisme caracteritzades per una excitació o pertorbació que predisposa a l'acció (Bisquerra, 2000). Una emoció s'activa a partir d'un esdeveniment que pot ser extern o intern; passat o futur; real o imaginari; conscient o inconscient. No obstant això, aquest esdeveniment pot activar diferents emocions a cada persona segons les seves experiències, aprenentatges, context, etc. Aquestes emocions poden ser positives, quan es valora com un progrés als objectius i/o benestar o negatives, quan es valoren de manera negativa (Bisquerra, Ángel i García (2019).

Podem diferenciar entre emoció aguda, aquella que és breu, durant des de segons fins a dies; episodi emocional, que són estats emotius que se succeeixen i poden durar de dies fins a setmanes; i sentiments que són iniciats amb les emocions, però, s'allarguen en el temps. Els sentiments són emocions fetes conscients. Finalment, els estats d'ànims o

estats emocionals no tenen un motiu clar que el provoqui i és més suau, poden durar des d'hores fins a mesos. Els estats d'ànims són els que quan són negatius, intensos, freqüents i s'allarguen en el temps poden esdevenir en trastorns emocionals (Bisquerra, Ángel i García, 2019).

4.3.2 Dificultats emocionals

Al llarg d'aquest treball tractem el terme “dificultats emocionals” com aquells estats d'ànim percebuts subjectivament com a negatius, prolongats en el temps, que poden produir o ser un trastorn emocional.

Entre els estudiants universitaris i la població en general, els trastorns o dificultats emocionals més freqüents són l'ansietat i la depressió (Vélez, Garzón i Ortiz, 2008) per això molts d'estudis com el de (Alonso et al., 2004; Barreto i Salazar, 2021 i Vélez, Garzón i Ortiz, 2008), han investigat aquestes variables per tal d'establir accions preventives, ja que aquestes tenen repercussions en la població universitària en el rendiment acadèmic, abandonament d'estudis, etc.

No obstant això, és important anyader que molts cops l'ansietat és confosa per estrès pels seus elements comuns. Bisquerra, Ángel i García (2019) diferencien tots dos conceptes de la següent manera: l'estrès és un estat emocional que s'experimenta quan estem davant d'amenaques i reptes que considerem que superen els nostres recursos; l'ansietat s'experimenta davant un perill possible però poc probable, molts cops producte de la imaginació. Totes dues, inclouen aquests autors, tenen molt a veure amb les preocupacions originades per aspectes com la falta de temps, excés de responsabilitat, i limitacions personals.

Tenint en compte que la falta de temps i l'excés de responsabilitat són dos elements que augmenten les possibilitats de patir d'estrès i/o ansietat i que les persones estudiants amb càrregues familiars han de compatibilitzar el seu temps amb totes dues responsabilitats i altres que hi poden ser afegides, les considerem factor de risc en aquest treball.

Pel que fa a la depressió Bisquerra, Ángel i García (2019) la defineixen com l'excés d'experiència emocional de tristesa.

Atenent que en aquest estudi volem investigar la prevalença de diferents dificultats emocionals, de manera més oberta, és important conèixer altres emocions com la culpa i la soledat. D'acord amb Boragnio (2020) des de la sociologia, Anthony Giddens (2000) defineix la culpa com la deriva de sentiments per haver actuat malament, per tant, aquesta emoció depèn d'una acció, de la transgressió de codis, etc. Pel que fa a la soledat, Weiss (1973) afirma que els sentiments de soledat són considerats com una deficiència en els

sistemes d'interacció personal, diferenciant entre soledat de tipus emocional i social. Pel que fa a l'emocional apareix en absència de llaços emocionals, i ocorre quan hi ha una pèrdua d'intimitat amb persones properes com pares, parella o fills. Quant a la soledat social, aquesta apareix en absència d'una xarxa social de suport per la pèrdua d'amics, col·legues o altres (Carvajal i Caro, 2009). En aquest estudi la culpa pren una gran importància, ja que encara avui en dia moltes mares continuen sentint culpa per no "ser capaç" d'atendre totes les seves "obligacions familiars" i soledat davant d'aquestes. Tot això, provocat per la societat patriarcal en la qual encara ens trobem avui dia (Montañez, 2021)

4.4. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Estudis com el de Alonso, Iglesias i Lozano (2015) se centren a conèixer l'opinió dels estudiants respecte a la conciliació estudiantil-familiar en el context universitari i s'evidencien limitacions, dificultats i demandes davant les noves exigències metodològiques i d'avaluació si es tenen càrregues familiars. Alonso (2019) realitza un altre estudi en què investiga les relacions pedagògiques entre mares universitàries i conclou què són necessàries accions legislatives i campanyes de sensibilització dirigides a la comunitat educativa i la societat en general per aconseguir una bona relació entre mares estudiants i l'entorn universitari. Quant a la literatura internacional, sobretot a l'Amèrica Llatina es pot veure un interès en els últims anys sobre aquesta temàtica des de diferents perspectives. Per una banda, es poden recuperar investigacions que relacionen la càrrega familiar com a factor d'estrès i ansietat en diferents estudiants de graus universitaris (Barreto i Salazar, 2021), altres estudis com el de Gonzalez i Molina (2016) relacionen la càrrega familiar amb la deserció acadèmica a la universitat.

Per a les autoritats educatives la deserció acadèmica és un tema rellevant, ja que suposa un impacte social i econòmic important i un obstacle per al desenvolupament personal de l'estudiant (López, Benito, Priede, 2020).

Altres estudis internacionals com el de Carmino, Durán, Herbage, Palma i Roa (2014) van realitzar un estudi amb l'objectiu d'identificar les implicacions psicosocials de ser mares estudiants universitàries i van concloure que el rol de mare i estudiant tenen conflictes entre sí per la dificultat que té dur a terme els dos rols alhora de manera adequada. Bernal, Suarez i Zambrano (2017) en el seu treball analitzen el benestar psicològic en mares universitàries i determinen que un 48% d'aquestes han hagut d'ajornar un semestre, principalment per embaràs i criança de fills. No obstant això, han conclòs un bon benestar psicològic sobre l'autoregulació, pressió social, satisfacció de

necessitats. Pérez, Rivera, Esquivel, Quevedo i Torres (2021) en un gran estudi en el qual van participar 2526 dones estudiants universitàries amb fills i sense, van mostrar que aquelles dones amb fills tenen més risc d'abandonar els estudis, però, compten amb majors recursos psicològics i menys problemes conductuals i de salut mental, en comparació amb les dones universitàries sense fills. Álvarez, Guerra, Tapia, Baras (2020), en canvi, en un estudi en què aborden les estratègies de compatibilitat d'activitats acadèmiques i familiars en pares i mares estudiants i les seves repercussions en la salut mental, van concloure que aquests estudiants han de realitzar llargues jornades i són portades gràcies a una gran autoexigència i xarxes de suport, però que aquestes tenen conseqüències negatives per a la salut mental i generen percepcions no tradicionals sobre la joventut, la maternitat i paternitat.

Gran part d'aquests estudis han estat realitzats en una població de l'Amèrica Llatina, i és important tenir en compte, que tal com diuen Gonzalez i Molina (2020) les condicions socioeconòmiques i polítiques administratives d'una regió influeixen en el benestar i rendiment acadèmic. Així doncs, els resultats obtinguts no sempre es poden extrapolar al nostre territori.

4.5 APORTACIÓ A LA SOCIETAT I ÈTICA PROFESSIONAL

En aquest apartat es pretén exposar les aportacions a la societat que esdevenen d'aquest treball així com l'ètica en el moment de desenvolupar aquesta investigació.

Les dificultats emocionals es poden considerar, atenent el vist fins ara en aquest treball, un factor de risc per desplegar problemes de salut mental. La salut mental és un afer social i de salut pública a Espanya, ja que tal com diu la Confederació de Salut Mental Espanyola (2022), 1 de cada 4 persones té o tindrà algun problema de salut mental al llarg de la seva vida. D'altra banda, també afirmen que un 6,7% de la població espanyola està afectada per l'ansietat i depressió, essent aquestes xifres més del doble en dones que en homes. Aquesta problemàtica té un gran impacte econòmic i social i per això resulta de vital importància la seva prevenció. A més a més, tenint en compte que com s'ha vist en els punts anteriors, els estudis universitaris així com les càrregues familiars són un altre factor de risc per a desenvolupar dificultats emocionals com l'ansietat i depressió, és important intervenir des d'aquests àmbits.

Tanmateix, aquestes dificultats emocionals es relacionen directament amb la deserció universitària, ocasionant un cop més un cost públic i un problema en el desenvolupament social i els nivells d'ocupació laboral de la societat actual i futura (INE, 2021).

Així doncs, podem afirmar que aquest treball, amb el fet d'aportar coneixement sobre les dificultats emocionals dels universitaris espanyols amb càrregues familiars estem aportant un valor social, ja que partir del qual es podrà intervenir en una protecció de la salut mental i de la deserció acadèmica, evitant així el cost públic que això suposa.

A més a més, aquesta investigació es fa des d'una perspectiva de gènere, podent-se entendre com “una mirada sobre la vida social i política dirigida a ficar de manifest com les normes, les pràctiques i les estructures socials, polítiques i econòmiques, en principi, poden afectar, i de fet normalment ho fan, de manera diferent a dones i homes” (Díaz Martínez, Capitolina, 2015: 176) (citada per Soler, 2016). Amb aquesta perspectiva, l'autora pretén contribuir a produir un cert canvi social en els plantejaments de les polítiques universitàries.

Tenint en compte l'ètica en la investigació, tal com diu Parrilla, A. (2017) aspectes com l'elecció del tema d'estudi, la protecció de dades i l'anonimat dels participants, la seguretat dels investigadors, les relacions en el procés d'investigació i l'ús de les dades primàries i/o secundàries són aspectes clau per garantir la justícia i l'equitat a les quals ha de contribuir la investigació social.

Atenent això, aquesta investigació pretén seguir en tot moment una perspectiva d'ètica i respecte en els diferents aspectes i no només tindrà en compte aquells de validesa tècnica. Pel que fa a la temàtica, s'ha decidit d'acord amb la motivació personal de l'autora i la reflexió sobre necessitats socials relacionades amb l'àmbit de la psicopedagogia. A més tal com afirma Maneses (2018:17) (citada per Chacón, 2020) “la investigació científica fa avançar el coneixement gràcies als indicis o les proves que és capaç d'obtenir per donar suport a les seves conclusions” i aquest treball pretén aportar dades que suposin evidències científiques, des del principi de transparència.

Quant als investigats, universitaris amb càrregues familiars, han estat informats del propòsit de la investigació i perquè això consti, s'ha demanat un consentiment per ser estudiats, essent el qüestionari anònim i eliminant qualsevol dada que pugui identificar persones i destruint aquestes dades un cop finalitzada la investigació. A més a més, si així ho han desitjat, en finalitzar l'estudi han rebut un informe amb els resultats aconseguits. A més, seguint les indicacions de Valero (2018), en tot moment s'ha tingut en compte l'ètica en la còpia i plagi, utilitzant les normes establertes quant al tractament de la informació no pròpia.

5. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA

En els últims cinquanta anys el perfil d'estudiant universitari ha canviat, donant lloc al concepte d'estudiants no tradicionals que encabeix aquelles persones amb càrregues familiars, entre d'altres. Aquest canvi de perfil és degut, per una banda, al relatiu augment d'oportunitats (Sánchez i Elias, 2017) i per altra banda, al món globalitzat i competitiu en el qual vivim (Barreto i Salazar, 2021) i (Castillo, Barrios i Alvis, 2018).

En la revisió literària es poden trobar un gran nombre d'estudis que aborden la conciliació laboral-familiar. Però, són molt poques les investigacions que es centren en la conciliació familiar i acadèmica al territori Espanyol.

Tenint en compte l'anterior i que en la revisió literària s'han pogut observar discrepàncies quant als estudis que analitzen les dificultats emocionals en estudiants universitaris, així com la falta d'estudis que analitzen aquestes dificultats en els estudiants universitaris amb càrregues familiars de l'estat espanyol i la importància que té la variable càrrega familiar com a factor de risc per a la deserció acadèmica; en aquest treball es pretén escoltar la veu dels estudiants universitaris amb càrregues familiars, del nostre territori, per tal de conèixer, obertament, quines són les seves dificultats emocionals en la conciliació de vida familiar-estudiantil.

A més tenint en compte que segons Ramos i Gómez (2020) la cura de fills o filles o altres familiars recau en major pes en les dones, es fa necessari tractar aquesta temàtica des d'una perspectiva de gènere.

Per altra banda, es pretén fer una comparativa entre branques, tipus i modalitats d'estudis universitaris. Tot això, permetrà, entre altres, fer futures propostes de protecció emocional i acadèmica a col·lectius en condicions de desigualtat.

Així doncs, per tal de guiar aquesta investigació, l'autora es planteja les següents preguntes:

1. Quina percepció tenen els estudiants universitaris amb càrregues familiars sobre les seves dificultats emocionals?
2. Hi ha diferències segons el gènere?
3. Hi ha diferències segons tipus d'estudi?
4. Hi ha diferències segons modalitat d'estudi (en línia o presencial)?

5.1 OBJECTIUS DEL TREBALL

L'objectiu general d'aquest treball és conèixer la valoració que fan els estudiants universitaris amb càrregues familiars sobre les seves dificultats emocionals.

Per tal d'arribar a tal finalitat, es concreten altres d'específics que guien el treball:

1. Determinar la prevalença de les principals dificultats emocionals dels estudiants universitaris amb càrregues familiars.
2. Identificar diferències en les dificultats emocionals segons el gènere dels estudiants universitaris amb càrregues familiars.
3. Identificar diferències de dificultats emocionals segons el tipus i modalitat d'estudis (en línia o presencial)

6. MARC METODOLÒGIC

En aquest punt es descriu la metodologia utilitzada per a dur a terme la investigació, detallant l'enfocament metodològic de l'estudi, les tècniques i instruments de recollida de dades i els sistemes d'anàlisi de dades emprats.

6.1 ENFOCAMENT METODOLÒGIC

Tenint en compte els objectius plantejats en aquesta investigació, les seves característiques i el temps i recursos personals disponibles, s'ha optat per dur a terme la investigació des d'un enfocament quantitatiu. Aquest, ens permet, com a investigadors, "separar-nos de la realitat que configura l'objecte d'estudi amb la finalitat de descobrir regularitats i formular generalitzacions probabilístiques que possibiliten la seva predicció" (Bisquerra Alzina, 2004, p.82). Amb aquest enfocament, aconseguim explorar, conèixer i explicar la realitat dels estudiants universitaris amb càrregues familiars (Rodríguez-Gómez i Valdeoriola, 2014).

Quant al mètode d'investigació usat ha estat *l'ex post-facto*, ja que aquest, ens permet observar un fenomen ja existent sense ser provocada de manera artificial. Permetent-nos explorar una realitat que ja ha succeït, de manera sistemàtica i empírica, sense exercir control sobre les variables independents (Kerlinger, 1983,p.269) (citats per Echegaray, 2014) i (Rodríguez-Gómez, 2018). Aquest mètode, atenint-nos a Jiménez i Tejada (2004:50) (citats per Chacón, 2020) es considera el més adequat per a la consecució dels nostres objectius perquè aporta informació sobre a qui, com, quan i en quines condicions afecta un fenomen.

Aquesta investigació dona resposta als seus propòsits a través d'un estudi exploratori que consisteix a examinar una temàtica o problema poc estudiat. Amb aquest s'ha pretès familiaritzar-nos amb la qüestió, per determinar tendències i diferències entre variables (Hernández, Fernández i Babtista, 2014) i així, obrir una nova possibilitat d'estudi de caràcter descriptiu, correlacional i/o fins i tot explicatiu.

6.2 PLANIFICACIÓ I TEMPORITZACIÓ DEL PROCÉS DE TREBALL

En aquest apartat del treball es presenta tot el relacionat amb la planificació del treball de camp d'aquesta investigació.

6.2.1 Context de la investigació

Aquesta investigació estudia la valoració que fan els estudiants universitaris de l'estat espanyol amb càrregues familiars sobre les seves dificultats emocionals. Aquests són els participants d'aquest estudi.

Segons el Ministeri d'Universitats (2021) el curs acadèmic 2020-2021 hi va haver un total de 1.340.632 matriculats en estudis de Grau universitari. Recollint la major part d'aquestes matrícules la Comunitat de Madrid, de Catalunya i Andalusia i essent d'aquestes un 56% dones. Quant a les titulacions, aquelles que més matriculats reuneixen són Administració i Gestió d'Empreses, enginyeries i dret.

Pel que fa al nivell de màster hi va haver 248.460 matrícules, destacant el de formació per al professorat; en aquest nivell la representació de les dones és d'un 55,4%. Finalment pel que fa al nivell més alt de l'àmbit educatiu, doctorat, hi va haver 90.426 matrícules i un 50,1% són dones. En aquest cas, les ciències de la salut i enginyeries són els doctorats amb més matriculats.

6.2.2 Població i mostra

En aquesta investigació, tenint en compte que ens situem davant un estudi exploratori i les limitacions en recursos personals i temps disponible, s'ha utilitzat una tècnica de mostreig no probabilístic "casual". Aquest tipus de metodologia és el més usat en els qüestionaris en línia i la probabilitat de selecció de cada membre de la població és desconeguda. D'altra banda, també s'ha utilitzat el mostreig no probabilístic "bola de neu" enviant el contacte a persones clau per tal que realitzin i comparteixen el qüestionari. Això fa que aquesta mostra no es pugui considerar representativa (Roco i Oliari (2007)). No obstant això, Fricker i Schonlau (2002) (citats per Roco i Oliari, 2007) afirmen que aquest tipus de mostra són adequats en els estudis exploratoris, entre altres, on la inferència estadística de la mostra a la població no sigui fonamental.

Amb aquesta mostra es compleixen diferents criteris:

- . Contenir estudiants universitaris representants de diferents universitats.
- . Contenir estudiants universitaris representants de totes les branques, nivells i modalitats d'estudi universitari.

En aquest estudi, han participat 230 estudiants de diferents graus, màsters i doctorats. No obstant això, després de desestimar aquelles respostes que no han complimentat de manera adequada el qüestionari ha resultat una mostra de 181 estudiants. A continuació es mostra la taula 1 que descriu les característiques de la mostra.

Taula 1:

Característiques sociodemogràfiques i acadèmiques de la mostra (n=181)

Variable	Freqüència (Percentatge)
Sexe	
Home	29 (15,9%)
Dona	151 (83,0%)
Altres	1 (,5%)
Edat	
18-22	25 (13,7%)
22-29	48 (26,4%)
30-40	59 (32,4%)
Més de 40	49(26,9 %)
Estat civil	
Casat/da	63 (34,6%)
Convivència en parella	49 (26,9%)
Divorciat/da	6 (3,3%)
Solter/a	63 (34,6%)
Treball	
No treballa	40 (22,0%)
Mitja jornada o menys	49 (26,9%)
Jornada completa	92 (50,5%)
Fills	
No	97 (53,3%)
1 fill/a	36 (19,8%)
2 fills/es	43 (23,6%)
Més de 2 fills/es	5 (2,7%)
Persones a càrrec (no remunerat)	
No	150 (82,4%)
Sí	31 (17,0%)
Modalitat d'estudis	
A distància	113 (62,1%)
Semipresencial	14 (7,7%)
Presencial	54 (29,7%)
Estudis en curs	
Grau	132 (72,5%)
Màster	44 (24,2 %)
Doctorat	5 (2,7%)
Branca d'estudi	
Arts i humanitats	22 (12,1%)
Ciències	7 (3,8%)
Ciències de la salut	28 (15,4%)
Ciències socials i jurídiques	74 (40, 7%)
Enginyeria i arquitectura	17 (9,3 %)
Altres	33 (18,1 %)

6.2.3 Estratègia de recollida de dades

Aquest estudi s'ha dut a terme a través d'un disseny transversal, ja que pretenia explorar les dificultats emocionals dels estudiants i les variables relacionades en un moment determinat. La present investigació és de caràcter exploratori i per això, s'ha recollit informació sobre les diferents variables que donen resposta als objectius plantejats i que permeten relacionar-les entre elles per tal de conèixer el problema (Hernández, Fernández i Babptista, 2014). Tenint compte la naturalesa dels objectius i l'enfocament quantitatiu d'aquesta investigació, per tal de recollir les dades, s'ha optat per una metodologia d'enquestes.

6.2.4 Instruments de recollida de dades

L'instrument emprat ha estat el qüestionari, que ha estat administrat des del 25 d'abril del 2022 fins al 15 de maig del 2022.

Aquest, tot i les seves limitacions, ens ha permès recollir un gran nombre de dades estructurades per a extreure informació d'interès. Dit instrument, ha estat elaborat ad hoc (veure annex III) amb Google Forms, destinat als estudiants universitaris, amb la finalitat de recollir informació sobre les seves dificultats emocionals i detectar diferències entre sexe i tipus d'estudis. Aquest ens ha permès recollir respostes directament dels subjectes, de manera simultània i amb un mínim cost i recursos personals (Arroyo i Finkel, 2019). El qüestionari està format per 31 preguntes, de les quals la gran majoria són tancades d'una sola opció, reduint així les respostes imprecises; tres d'aquestes preguntes es presenten en forma d'escala de Likert, que ens permet conèixer el grau de conformitat amb una afirmació; i quatre són preguntes curtes i obertes, que ens permet ampliar més la informació donant flexibilitat a l'instrument (Hernández et al., 2014; citat per Chacón, 2021). A l'inici d'aquest s'inclou una introducció que explica els propòsits de l'estudi i informació sobre la protecció de dades, que han d'acceptar per continuar amb el qüestionari.

Per tal d'elaborar el qüestionari s'han tingut en compte la naturalesa dels objectius i, per tant, de la informació que es pretenia recollir, les característiques dels subjectes, el mitjà d'aplicació així com el temps disponible per fer l'anàlisi de dades (Bernal, 2006).

L'instrument està estructurat en dos grans blocs: un primer que conté 14 preguntes sociodemogràfiques; un segon, amb 6 preguntes acadèmiques i un tercer que conté 9 preguntes sobre les dificultats emocionals. Aquest tercer bloc es pot diferenciar en dos subapartats; un primer, que analitza a través d'una escala de Likert formada per 21 ítems i tres preguntes directes de Sí/No sobre la prevalença d'ansietat, depressió i estrès; i un

segon amb preguntes sobre la culpa i la soledat, en aquesta ocasió amb dues escales de Likert formades per 3 i 5 ítems. Finalment, s'ha deixat una pregunta opcional i oberta sobre altres dificultats emocionals. Quant a les preguntes relacionades amb les dificultats emocionals, concretament aquelles que permeten identificar la probabilitat de patir ansietat, depressió i/o estrès (pregunta 22) s'ha utilitzat el qüestionari DASS-21 (Lovibond i Lovibond, 1995).

A l'annex IV es pot observar la relació entre els objectius i les preguntes/ítems del qüestionari.

Per tal d'augmentar la validesa d'aquest instrument, s'ha dut a terme una *validació de cas únic*, aplicant el qüestionari a una persona propera, universitària amb càrregues familiars, que ha complimentat el qüestionari en veu alta. D'altra banda, s'ha dut a terme un *estudi pilot*, on dotze persones de confiança i amb característiques similars a les de la mostra, han realitzat el qüestionari i han comentat els diferents ítems així com el qüestionari en sí. Tanmateix, han comentat el temps que han invertit en la realització d'aquest i si els ha semblat clar i entenedor. D'aquesta manera s'han depurat errades i s'han inclòs els canvis necessaris (León i Montero, 2003)

Per últim, aquest qüestionari també ha passat per una validació d'experts, concretament per la tutora d'aquest treball.

Tenint en compte el temps disponible i que s'ha volgut accedir a una mostra variada de diferents punts del país i diferents estudis i nivells universitaris s'ha decidit facilitar el qüestionari a través de les xarxes socials de diferents universitats i associacions. També s'ha facilitat a docents universitaris de confiança i aquests ho han facilitat al seu alumnat. Pel que fa a la recepció dels formularis un cop emplenat, es realitza de manera automàtica a través de Google Forms.

Amb aquest, s'ha pretès recollir informació sobre les variables objecte d'estudi i a més a més indicar com es relacionen entre ells (Hernández et al., 2014; citat per Chacón 2021).

6.3 ESTRATÈGIA D'ANÀLISI DE DADES

Les primeres vint-i-una preguntes aporten informació sociodemogràfica i sobre la tipologia d'estudis per tal de caracteritzar la mostra i obtenir variables independents i de control com el sexe, tipus de càrrega familiar i ajuda, tipus d'estudis, etc. Això ens permet controlar la contaminació de variables estranyes que poden exercir una influència sobre el nostre estudi. Sobre aquestes dades s'han extret les freqüències i percentatges de cada variable.

Les preguntes de la 22 a la 30 també han estat analitzades de manera quantitativa, creant estadístiques descriptives, mitjançant les freqüències i percentatges de cada resposta.

No obstant això, en la pregunta 22 en forma d'escala de Likert, els seus 21 ítems han estat categoritzats, tal com indica el DASS-21, en subescales on els ítems 3, 5, 10, 13, 16, 17 i 21 analitzen la depressió; els ítems 2, 4, 7, 9, 15, 19 i 20 analitzen l'ansietat i els ítems 1, 6, 8, 11, 12, 14 i 18 analitzen i descriuen la prevalença de les dificultats emocionals relacionades amb l'estrès. Per avaluar cada subescala per separat s'han sumat les puntuacions. Considerant, per a la depressió els següents punts de tall: 5-6 depressió lleu, 7-10 depressió moderada, 11-13 depressió severa i 14 o més extremadament severa; quant a l'ansietat s'han tingut en compte els següents punts de tall: 4 ansietat lleu, 5-7 moderada, 8-9 severa i 10 o més extremadament severa. Per a l'estrès aquest punt de tall ha estat en 8-9 lleu, 10-12 moderat, 13-16 sever i 17 o més extremadament sever. En tots aquests ítems s'han descrit afirmacions on l'enquestat ha hagut de puntuar de 0 a 3 la freqüència en què li ha ocorregut; com a 0: no m'ha ocorregut; 1: m'ha ocorregut poc o poc temps; 2: m'ha ocorregut bastant o durant bona part del temps i; 3: m'ha ocorregut molt o gran part del temps. Aquestes subescales després s'analitzaran a través de freqüències i percentatges.

Tanmateix, la pregunta 28 presentada en forma d'escala de Likert amb diferents afirmacions on han de valorar de 0 a 3, on 0 és gens d'acord, 1: una mica d'acord; 2: bastant d'acord i 3: molt d'acord. Aquests analitzen la culpa, on es considera que amb una puntuació en el seu conjunt de 1 o 2 hi ha un sentiment de culpa lleu, de 3 i 4 moderat, i amb 5-7 punts hi ha un sentiment de culpa sever i més de 8 extremadament sever. Pel que fa al sentiment de soledat s'ha preguntat de manera dicotòmica Sí/No. D'altra banda, s'ha analitzat el sentiment de culpa i soledat d'aquells enquestats amb persones a càrrec seu, a través d'una escala de Likert formada per cinc ítems en forma d'affirmació on els enquestats han de valorar en 0: mai, 1: alguna vegada, 2: a sovint, i 3: sempre. Aquests ítems es presentaran de manera individual en forma de freqüència de resposta i percentatge.

La pregunta 31, de caràcter qualitatiu, s'ha analitzat creant categories segons les respostes dels participants, estimant la freqüència amb la qual s'esmena cada tema. Per a això, s'ha seguit un criteri semàntic, agrupant les respostes en funció del contingut (Chacón, 2021) i (Riba, 2011).

Les categories sorgides han estat les següents:

- Dificultats emocionals i socials derivades dels estudis
- Dificultats emocionals i socials derivats de l'entorn familiar

Per últim, per tal d'analitzar la diferència entre sexes respecte a la prevalença de dificultats emocionals, s'han creuat dades relacionades amb totes dues variables, juntament amb dades sobre les càrregues familiars .

Tanmateix, per analitzar les diferències entre tipus i modalitats d'estudis i la prevalença de dificultats emocionals, s'han creuat dades relacionades en totes dues variables.

Per explicar aquestes diferències s'han presentat diverses gràfiques.

Totes les dades quantitatives així com les correlacions s'han analitzat a través del paquet de prova SPSS Statistics 28 i Microsoft Excel.

6.4 TEMPORITZACIÓ

A causa del poc temps disponible per a dur a terme aquesta investigació i els recursos humans disponibles i com en tota actuació, és imprescindible planificar la temporització de les diferents accions que es duran a terme. Això ens ha permès situar-nos sempre dintre del temps i marcar cada acció en un moment determinat per servir-nos de guia en el treball de camp i facilitar-nos la consecució d'objectius. Atenent això, a continuació es presenta un diagrama de Gantt amb aquesta temporització.

Figura 2:

Temporització de la investigació(diagrama de Gantt)

Activitat/Acció	Mitjà	Participants	Abril 2022		Maig 2022					Juny 2022
			18-24	25-1	2-8	9-15	16-22	23-29	30-5	6-13
Contacte	E-mail	Universitats del territori espanyol Associacions								
Llançament del qüestionari	Xarxes socials	Universitaris de l'estat espanyol								
Aplicació del qüestionari	En línia	Universitaris de l'estat espanyol								
Anàlisi de les dades	Google Forms/ Excel SPSS	Investigadora								
Elaboració de resultats i conclusions	Excel/ Word	Investigadora								
Redacció provisional de l'informe	Word	Investigadora								
Redacció final de l'informe i presentació audiovisual	Word/ Genially	Investigadora								

7. ANÀLISI DE RESULTATS

A continuació es mostren de manera objectiva els resultats obtinguts centrant l'atenció en els objectius d'investigació:

Anàlisi del primer objectiu específic

El primer objectiu específic d'aquest treball pretén determinar la prevalença de les principals dificultats emocionals dels estudiants universitaris amb càrregues familiars. Per a la seva anàlisi s'han tingut en compte els ítems del 7 al 14 i del 22 al 31 del qüestionari (annexIII)

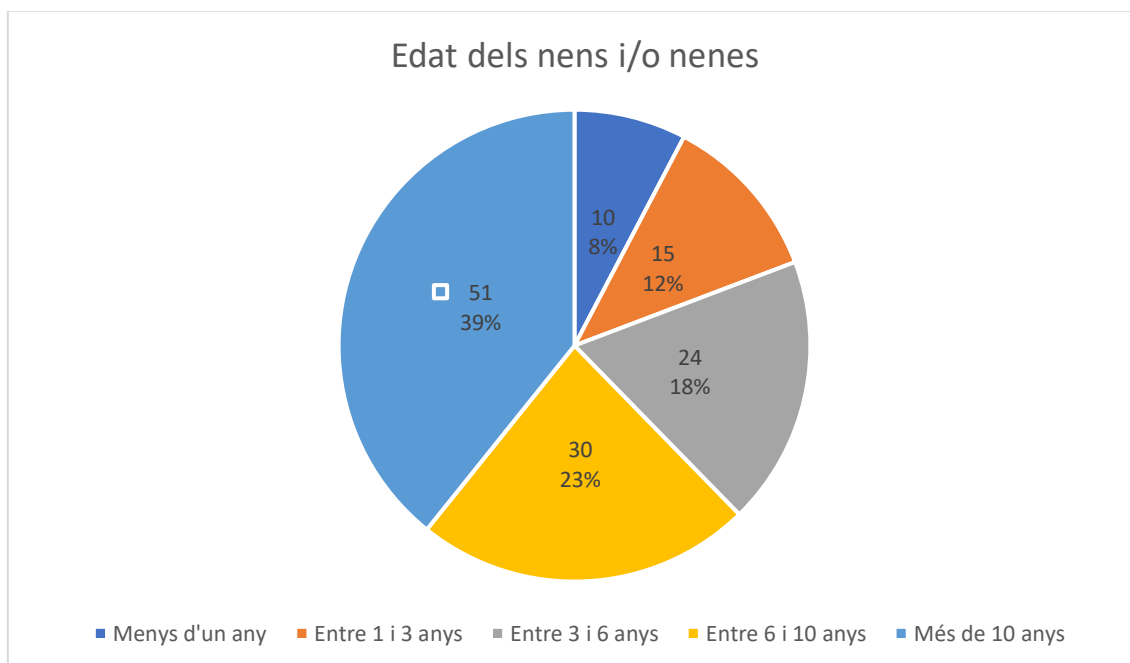
- Anàlisis dels ítems del 7 al 14:

Pel que fa a les càrregues familiars (ítems 7 i 12), un 54,1 % (n=98) de la mostra té algun tipus de càrrega familiar.

Quant a les càrregues relacionades amb els descendents (ítem 8), un 53,6 % (n=97) de la mostra no en té; un 19,9% (n= 36) té un/a fill/a, un 23,8% (n=43) dos fills/es i un 2,8% (n=5) més de dos fills/es. A continuació es mostra un gràfic amb els percentatges de les edats d'aquests nens i/o nenes:

Figura 3:

Gràfic amb els percentatges de les edats dels nens i/o nenes dels estudiants (ítem 9) (n=130)

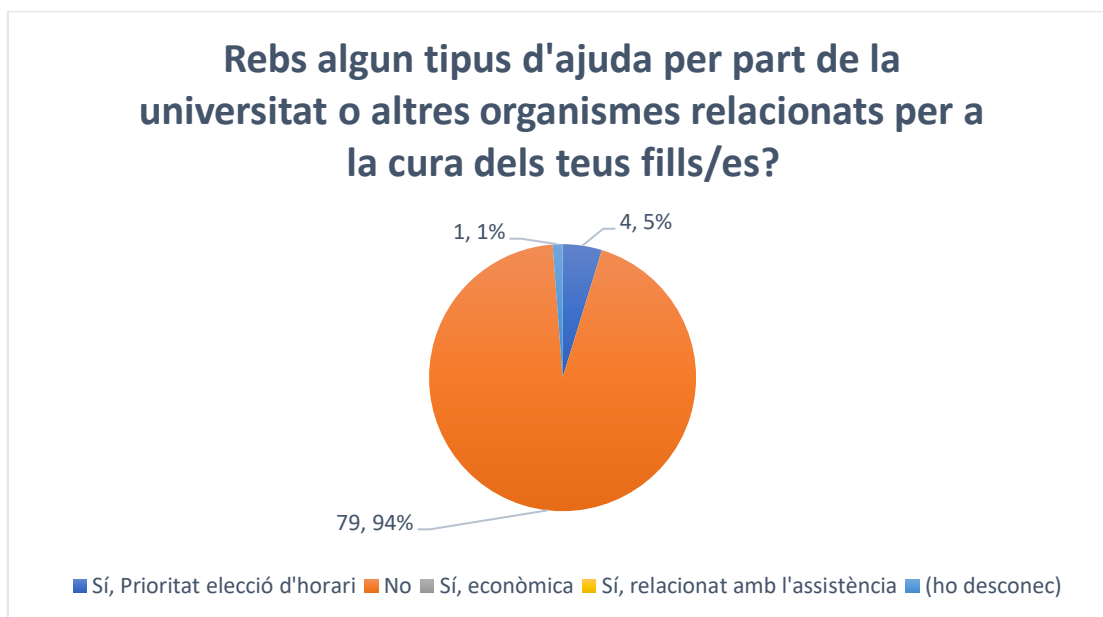

Com es pot observar, la majoria (39% ;n=51) dels fills/es dels participants tenen més de 10 anys, seguit dels d'entre 6 i 10 anys (23%, n= 30) i entre 3 i 6 anys (18%; n=24).

Pel que fa a l'ajuda per part de la universitat o altres organismes que reben els estudiants amb fills o filles (ítem 11), a continuació es mostra un gràfic amb el percentatge del tipus d'ajuda.

Figura 4:

Gràfic amb el percentatge d'estudiants amb fills que reben ajuda de la universitat i tipus d'ajuda (n=84).

Com es pot veure al gràfic són una minoria (6%; n=5) els estudiants amb fills o filles que reben ajudes per part de la universitat.

Quant a l'ajuda que reben per a la seva cura, un 32,1% (n=27) afirma no tenir mai ajuda, un 41,7% (n=35) alguna vegada i un 26,2 (n=22) sempre.

Pel que fa a l'ítem 12 ("té persones dependents a càrrec seu (no remunerat)") un 17,1% (n=31) afirma tenir-ne. D'aquestes persones amb persones dependents al seu càrrec, un 87,1% (n=27) afirma no tenir ajuda de la universitat ni cap tipus d'organisme relacionat; un 6,5% (n=2) ha respost "sí, econòmica", un 3,2% (n=1) afirmen tenir ajuda en la prioritat en l'elecció d'horari i un altre 3,2% (n=1) relacionada amb l'assistència.

Tanmateix, d'aquests estudiants un 58,1% (n=18) afirma no tenir mai ajuda per a la cura d'aquestes persones al seu càrrec, un 32,3% (n=10) alguna vegada i un 9,7% (n=3) sempre.

Anàlisi dels ítems del 22 al 31:

Per tal d'analitzar els ítems relacionats amb les dificultats emocionals (22-30) i relacionar-los amb les càrregues familiars es presenta una taula amb el percentatge de prevalença i grau de dificultats emocionals dels participants, diferenciat en aquells que

tenen càrregues familiars i que no en tenen i per sexes. Tanmateix es presenta el percentatge de resposta total de tots els participants en cada grau de dificultat.

Taula 2:*Percentatge de les dificultats emocionals en els estudiants universitaris (ítems 22,28 i 29)*

Dificultat emocional	Sexe						Càrregues familiars				Total	
	Home(n=29)		Dona(n=151)		Otros (n=1)		Sí (n=98)		No (n=83)		(n=181)	
Ansietat	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
No hi ha	55,2%	16	34,4%	52	0,0%	0	40,8%	40	33,7%	28	37,6%	68
Lleu	6,9%	2	7,3%	11	0,0%	0	9,2%	9	4,8%	4	7,2%	13
Moderada	17,2%	5	21,2%	32	0,0%	0	22,4%	22	18,1%	15	20,4%	37
Severa	13,8%	4	10,6%	16	100%	1	9,2%	9	13,3%	11	11,0%	20
Extremadament severa	6,9%	2	26,5%	40	0,0%	0	18,4%	18	30,1%	25	23,8%	43
Estrès												
No hi ha	34,5%	10	22,5%	34	0,0%	0	21,4%	21	27,7%	23	24,3%	44
Lleu	17,2%	5	11,3%	17	0,0%	0	13,3%	13	10,8%	9	12,2%	22
Moderat	27,6%	8	23,2%	35	0,0%	0	24,5%	24	22,9%	19	23,8%	43
Sever	20,7%	6	19,9%	30	0,0%	0	19,4%	19	21,7%	18	20,4%	37
Extremadament sever	0,0%	0	23,2%	35	100%	1	21,4%	21	14,7%	14	19,3%	35
Depressió												
No hi ha	48,3%	14	35,1%	53	0,0%	0	38,8%	38	34,9%	29	37,0%	67
Lleu	6,9%	2	13,9%	21	0,0%	0	15,3%	15	9,6%	8	12,7%	23
Moderada	17,2%	5	21,2%	32	0,0%	0	21,4%	21	19,3%	16	20,4%	37
Severa	13,8%	4	9,9%	15	0,0%	0	10,2%	10	10,8%	9	10,5%	19
Extremadament severa	13,8%	4	19,9%	30	100%	1	14,3%	14	25,3%	21	19,3%	35
Sentiment de culpa												
No hi ha	3,4%	1	0,7%	1	0,0%	0	1%	1	1,2%	1	1,1%	2
Lleu	6,9%	2	9,3%	14	0,0%	0	8,2%	8	9,6%	8	8,8%	16
Moderat	24,1%	7	19,2%	29	0,0%	0	18,4%	18	21,7%	18	19,9%	36
Sever	55,2%	16	46,4%	70	100%	0	41,8%	41	55,4%	41	48,1%	87
Extremadament sever	10,3%	3	24,5%	37	0,0%	0	30,6%	36	12,0%	30	22,1%	40
Sentiment soledat												
Mai	34,5%	10	13,9%	21	0,0%	0	17,3%	17	16,9%	14	17,12%	31
Alguna vegada	41,4%	12	62,9%	95	0,0%	0	56,1%	56	62,7%	52	59,1%	107
Habitualment	20,7%	6	21,9%	33	100%	1	25,5%	25	16,9%	14	22,0%	40
Sempre	3,4%	1	1,3%	2	0,0%	0	0,0%	0	3,6%	3	1,6%	3

En la taula s'observa com en ansietat, estrès, depressió i sentiment de culpa, en cap cas el percentatge d'absència d'aquestes dificultats supera el 40% en la seva totalitat de la mostra. Considerant qualsevol grau de les dificultats emocionals, un 62,4% dels participants mostra simptomatologia d'ansietat; un 75,7% simptomatologia d'estrès; un 63% mostren símptomes compatibles amb la depressió; un 98,9% té sentiments de culpa i un 82,88% de soledat. Els percentatges quant a les diferències segons si tenen càrregues familiars o no difereixen poc quant a aquells que no mostren simptomatologia. No obstant

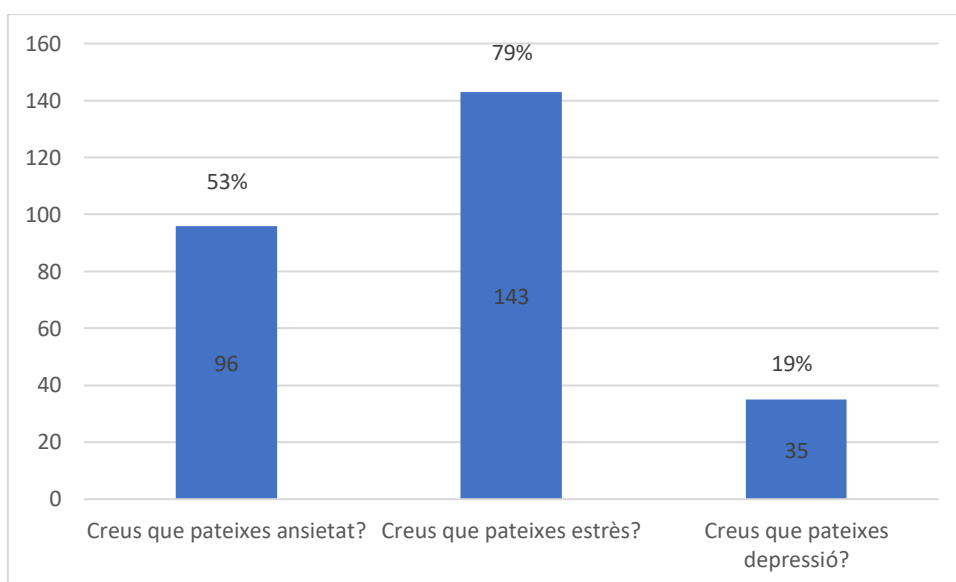
això, aquestes diferències augmenten en els resultats de simptomatologia més extrema. En aquesta línia podem destacar la diferència en l'ansietat, que la pateixen de manera extremadament severa un 30,1% d'estudiants sense càrregues, enfront del 18,4% que sí que en tenen. També en depressió, aquells estudiants sense càrregues (25,3%) superen als que no en tenen (14,3) en els nivells més alts de depressió. Quant a la culpa, són els estudiants que han de conciliar (30,6%) els que tenen major sentiment de culpa extremadament sever, davant dels que no han de conciliar (12%).

S'ha aplicat la prova del Chi-Quadrat de Pearson i la raó de versemblança (en aquelles taules amb recomptes inferiors a 5) per analitzar si hi ha una significança entre aquestes diferències entre els estudiants amb càrregues familiars i els que no en tenen. Quant a l'ansietat, s'ha obtingut un resultat de Chi-Quadrat de ,240; en depressió de ,373; de ,123 en soledat; de ,810 en estrès; de ,240 en ansietat i de ,058 en les variables culpa i càrregues familiars. Així doncs, podem afirmar que, en general no es presenten diferències significatives entre els estudiants amb càrregues familiars i els que no en tenen quant a dificultats emocionals.

D'altra banda, es mostra un gràfic que mostra la percepció que tenen els estudiants universitaris de les seves dificultats emocionals (ítems 23, 24 i 25).

Figura 5:

Gràfic del percentatge d'estudiants universitaris que creuen tenir ansietat, estrès i/o depressió (n=181)

D'aquest gràfic podem destacar el 79% de respostes afirmatives davant la pregunta “ creus que pateixes estrès?”, d'altra banda, davant la pregunta “creus que pateixes de

depressió?” un 19% creu que sí, diferint de manera significativa de la simptomatologia que afirmen tenir compatible amb la depressió.

Pel que fa a la pregunta de l’ítem 26 “creu que li falten hores al dia per complir amb totes les obligacions?” un 98% (n=96) dels estudiants amb càrregues amb càrregues familiars ha respost que sí. Aquells que no tenen càrregues han respost de manera afirmativa en un 83,1% (n=69). Les respostes totals afirmatives representen un 91,2% de la mostra (n=165). En la prova de Chi-Quadrat de Pearson la relació entre la percepció que tenen davant la pregunta i les càrregues familiars s’ha obtingut un resultat de ,000 de significança Tanmateix, a la pregunta de l’ítem 27 “creu que té massa obligacions?” un 89,8% (n=88) dels participants amb càrregues familiars ha respost que sí i aquells que no tenen càrregues han respost que sí en un 59,0%. (n=49). Les respostes afirmatives total suposen un 75,7% (n=137) de la mostra. En la prova de Chi-Quadrado de Pearson s’ha obtingut un resultat de significança de ,000.

D’altra banda, s’ha preguntat als participants amb càrregues familiars aspectes relacionats amb la soledat i culpa a causa d’aquestes cures (ítem 28). A continuació, es mostren les respostes en una taula de freqüències.:

Taula 3:

Percentatge de dificultats emocionals relacionades amb la cura d’altres, d’universitaris amb càrregues familiars (n=93)

	Sexe					
	Homes(n=13)		Dones(n=80)		Total(n=93)	
	%	f	%	f	%	f
Em sento sol en la cura dels meus fills/es o altres						
Mai	30,8%	4	17,5%	14	19,4%	18
Alguna vegada	53,8%	7	32,5%	26	35,5%	33
A sovint	15,4%	2	32,5%	26	30,1%	28
Sempre	0,0%	0	17,5%	14	15,1%	14
Em sento mal quan dedico temps als estudis per no atendre a les persones al meu càrrec						
Mai	8,3%	1	6,3%	5	6,6%	6
Alguna vegada	41,7%	5	24,1%	19	26,4%	24
A sovint	50,0%	6	29,1%	23	31,9%	29
Sempre	0,0%	0	40,5%	32	35,2%	32

	Sexe					
	Homes(n=13)		Dones(n=80)		Total(n=93)	
Penso que hauria de deixar els estudis per atendre més a les persones al meu càrrec						
Mai	50,0%	7	30,4%	24	33,3%	31
Alguna vegada	28,6%	4	32,9%	26	32,3%	30
A sovint	21,4%	3	20,3%	16	20,4%	19
Sempre	0,0%	0	16,5%	13	14,0%	13
Penso que si no tingués persones al meu càrrec el meu rendiment acadèmic seria major						
Mai	0,0%	0	5,0%	4	4,3%	4
Alguna vegada	21,4%	3	10,0%	8	11,7%	11
A sovint	35,7%	5	17,5%	14	20,2%	19
Sempre	42,9%	6	67,5%	54	63,8%	60
Em sento mal quan rebo ajuda per a la cura de les persones a càrrec						
Mai	42,9%	18	32,5%	26	34,0%	32
Alguna vegada	42,9%	6	26,3%	21	28,7%	27
A sovint	14,3%	2	16,3%	13	16,0%	15
Sempre	0,0%	0	25,0%	20	21,3%	20

En la taula anterior es pot observar com en totes les afirmacions, el % de resposta “mai” que es relaciona amb l’absència de culpa i soledat derivada de la cura d’altres persones, se situa en un percentatge per sota del 35% en totes elles. Cal destacar l’afirmació “penso que hauria de deixar els estudis per atendre més a les persones al meu càrrec, ja que un 14% (n=13) dels estudiants amb càrregues familiars ho pensa sempre i un 20,4% (n=19) sovint.

Pel que fa a l’anàlisi qualitativa de la pregunta oberta (ítem 31), s’han obtingut 39 respostes dels participants. A continuació es mostra una taula de freqüència de les respostes categoritzades semànticament:

Taula 4:

Percentatge i freqüència d'altres dificultats emocionals expressades pels participants (n=39)

	Carregues familiars					
	No		Sí		Total	
	%	f	%	f	%	f
Frustració/fracàs	0,0%	0	22,6%	7	17,9%	7
Indignació política	0,0%	0	3,2%	1	2,6%	1
Problemes econòmics	25,0%	2	3,2%	1	7,7%	3
Autoexigència	25,0%	2	9,7%	3	12,8%	5
Vida social/oci	12,5%	1	3,2%	1	5,1%	2
Càrrega femenina	0,0%	0	6,5%	2	5,1%	2
Esgotament	25,0%	2	3,2%	1	7,7%	3
Problemes familiars	12,5%	1	12,9	4	12,8	5
Problemes de son	0,0%	0	3,2%	1	2,6%	1
Insatisfacció acadèmica	0,0%	0	9,7%	3	7,7%	3
Altres respostes	0,0%	0	22,6%	7	17,9%	7
Total	100%	8	100%	31	100%	39

En la taula anterior es pot observar com la frustració/fracàs, és la resposta més donada entre els estudiants amb càrregues familiars. Tanmateix es pot observar una major participació en els estudiants amb càrregues familiars.

Anàlisi del segon objectiu específic

Amb relació a l'**objectiu específic número dos** d'aquest estudi; amb la intenció d'identificar les diferències en les dificultats emocionals, segons el gènere dels estudiants universitaris amb càrregues familiars, s'han analitzat els ítems 2, 22, 28, 29 i 30.

Primer, cal comentar que pel que fa a l'ajuda que reben en la cura de les seves càrregues, les respostes són molt similars entre tots dos sexes.

Pel que fa a com consideren que és aquesta càrrega la principal diferència es troba en la resposta "molt elevada" on ha estat resposta en un 13,4% (n=11) per part de les dones (n=82) i en un 0% (n=0) per part dels homes (n=16)

Anàlisi dels ítems 2, 22, 28, 29 i 30:

En la següent taula es poden veure els percentatges de simptomatologia de les diferents dificultats emocionals, segons sexe, en els estudiants amb càrregues familiars i sense elles:

Taula 5:

Percentatge de dificultats emocionals en estudiants amb càrregues familiars, segons sexe (n=181)

Dificultat emocional	Amb càrregues familiars				Sense càrregues familiars					
	Sexe		Sexe		Sexe		Sexe		Otros	
	Home	f	Dona	f	Home	f	Dona	f	%	f
Ansietat	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
No hi ha	68,8%	11	35,4%	29	38,5%	5	33,3%	23	0,0%	0
Lleu	6,3%	1	9,8%	8	7,7%	1	4,3 %	3	0,0%	0
Moderada	12,5%	2	24,4%	20	23,1%	3	17,4 %	12	0,0%	0
Severa	12,5%	2	8,5%	7	15,4%	2	15,4 %	2	0,0%	0
Extremadament severa	0,0%	0	22,0%	18	15,4%	2	31,9%	22	100%	1
Estrès										
No hi ha	37,5%	6	28,3%	15	30,8%	4	27,5%	19	0,0%	0
Lleu	12,5%	2	13,4%	11	23,1%	3	8,7%	6	0,0%	0
Moderat	37,5%	6	22,0%	18	15,4%	2	24,6%	17	0,0%	0
Sever	12,5%	2	20,7%	17	30,8%	4	18,8%	13	100%	1
Extremadament sever	0,0%	0	25,6%	21	0,0%	0	20,3%	14	0,0%	0
Depressió										
No hi ha	43,8%	7	37,8%	31	53,8%	7	31,9%	22	0,0%	0
Lleu	12,5%	2	15,9%	13	0,0%	0	11,6%	8	0,0%	0
Moderada	25,0%	4	20,7%	17	7,7%	1	21,7%	15	0,0%	0
Severa	6,3%	1	11,0%	9	23,1%	3	8,7%	6	0,0%	0
Extremadament severa	12,5%	2	14,6%	12	15,2%	2	26,1%	18	100%	1
Sentiment de culpa										
No hi ha	0,0%	0	1,2%	1	7,7%	1	0,0%	0	0,0%	0
Lleu	0,0%	0	9,8%	8	15,4%	2	8,7%	6	0,0%	0
Moderat	31,3%	5	15,9%	13	15,4%	2	23,2%	16	0,0%	0
Sever	62,5%	10	37,8%	31	46,2%	6	56,5%	39	100%	1
Extremadament sever	6,3%	1	35,4%	29	15,4%	2	11,6%	8		
Sentiment soledat										
Mai	25,0%	4	15,9%	13	46,2%	6	11,6%	8	0,0%	0
Alguna vegada	43,8%	7	58,5%	48	38,5%	5	68,1%	47	0,0%	0
Habitualment	31,3%	5	25,6%	21	7,7%	1	17,4%	12	100%	1
Sempre	0,0 %	0	0,0%	0	7,7%	1	2,9%	2	0,0%	0

En la taula 5 es pot observar que els homes obtenen un major percentatge d'absència de totes les dificultats emocionals analitzades, tant en aquells casos que tenen càrregues

familiars com no. Tanmateix, hi ha diferències notables en els valors “extremadament sever” tant en l’ansietat, estrès, essent major en les dones tant en els estudiants amb càrregues com sense. Cal destacar l’estrès i l’ansietat en els estudiants amb càrregues familiars, on un 0,0% dels homes amb càrregues familiars assoleix un resultat “extremadament sever” enfront del 25,6% (estrès) i 22% (ansietat) de les dones. Es pot observar en la taula com les diferències entre sexe, en general, són més accentuades quan hi ha càrregues familiars.

S’ha calculat el valor de significança de la relació entre sexe i les diferents dificultats emocionals. En els participants amb càrregues familiars amb el Chi-Quadrat de Pearson i amb la raó de versemblança en les taules amb recomptes inferiors a 5. Pel que fa als que no tenen càrregues familiars, entre les variables sexe i depressió s’ha obtingut un resultat de ,232 de significança en la raó de versemblança; de ,843 entre les variables sexe i ansietat; de ,216 entre les variables sexe i estrès; de ,648 entre sexe i culpa i de ,053 en soledat i sexe. Quant als estudiants amb càrregues familiars, els resultats quant a la relació entre sexe i les diferents dificultats emocionals són els següents: en depressió s’ha obtingut un resultat de ,950; en ansietat de ,027; en estrès de ,025; en culpa de ,020 i en soledat de ,524. Per tant, podem relacionar estadísticament les diferències per sexe en les variables ansietat, estrès i culpa en aquells estudiants que tenen càrregues familiars. En canvi no hi ha relacions significatives estadísticament entre sexe i dificultats emocionals en aquells que no tenen càrregues familiars. .

També cal destacar les diferències en les valoracions davant afirmacions com “em sento malament quan dedico temps a l’estudi per no atendre les persones a càrrec meu”, ja que un 40,5% (n= 32) de dones, afirma sentir-se “sempre” mal per aquest motiu, front un 0,0% (n=0) dels homes. Aquestes dues variables tenen un valor de significança de ,010 segons la raó de versemblança. Tanmateix, un 16,5% (n=13) de les dones afirma pensar sempre que ha de deixar els estudis per atendre millor les persones al càrrec seu i, el percentatge d’homes que sempre pensen així és d’un 0,0%. (n=0). En aquest cas la raó de versemblança ha donat un resultat de ,136.

Anàlisi del tercer objectiu específic

Per tal de donar resposta a l'objectiu número tres, que pretén identificar diferències en les dificultats emocionals dels estudiants amb càrregues familiars segons tipus i modalitat d'estudi, per a això s'han analitzat els ítems 16, 17,18, 20, 21 i 22.

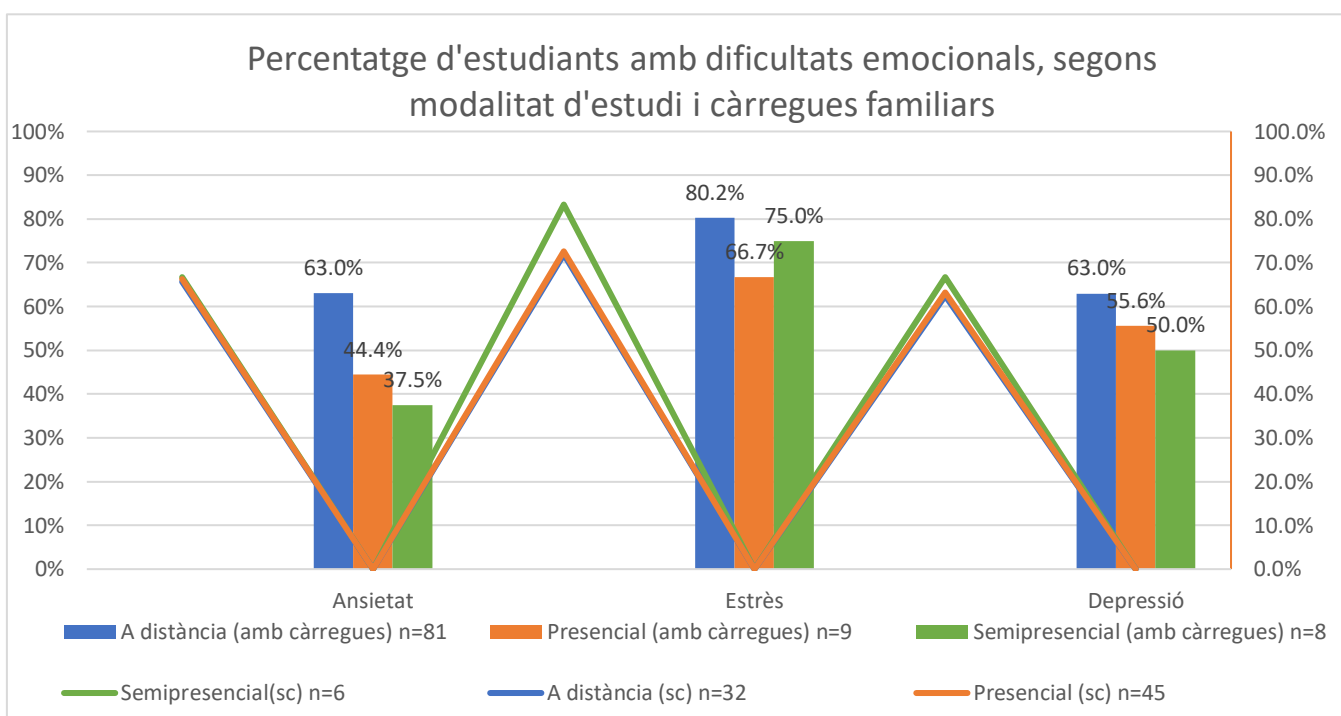
Pel que fa a la distribució de la modalitat, tipus i nivell d'estudis de la mostra (n=181) un 62,1% (n=113) són estudiants a distància, un 29,7% (n=54 presencials) i un 7,7% (n=14) semipresencial. Pel que fa al nivell d'estudis, un 72,5% (n= 132) cursen un grau, un 24,2% (n=44) un màster i un 2,7% (n=5) un doctorat. Quant a la branca d'estudi; un 12,1% (n=22) realitzen estudis d'arts i humanitats, un 3,8% (n=7) de ciències, un 15,4% (n=28) de ciències de la salut, un 40,7% (n=74) de ciències socials i jurídiques, un 9,3 % (n=17) d'enginyeria i arquitectura i un 18,1% (n=33) altres branques d'estudi. Un 30,9% (n=56) d'aquests estudiants està en primer curs, un 12,2 (n=22) a segon, un 19,3% (n=35) a tercer, un 31,5% (n=57) a quart i un 6,1 % (n=11) a cinquè.

Dels estudiants a distància (n=113) un 71,7% (n=81) afirma tenir càrregues familiars, seguit dels estudiants semipresencials dels quals en tenen un 57,1%. (n=8) En els estudiants presencials (n=54) aquest percentatge es redueix a un 16,7%. (n=9)

A continuació es presenta un gràfic que mostra la prevalença de dificultats emocionals segons modalitat d'estudi i si tenen o no càrregues familiars (ítem 16).

Figura 6:

Gràfic de comparativa de les dificultats emocionals segons modalitat d'estudi, i si tenen càrregues familiars (n=98) o no (n=83).

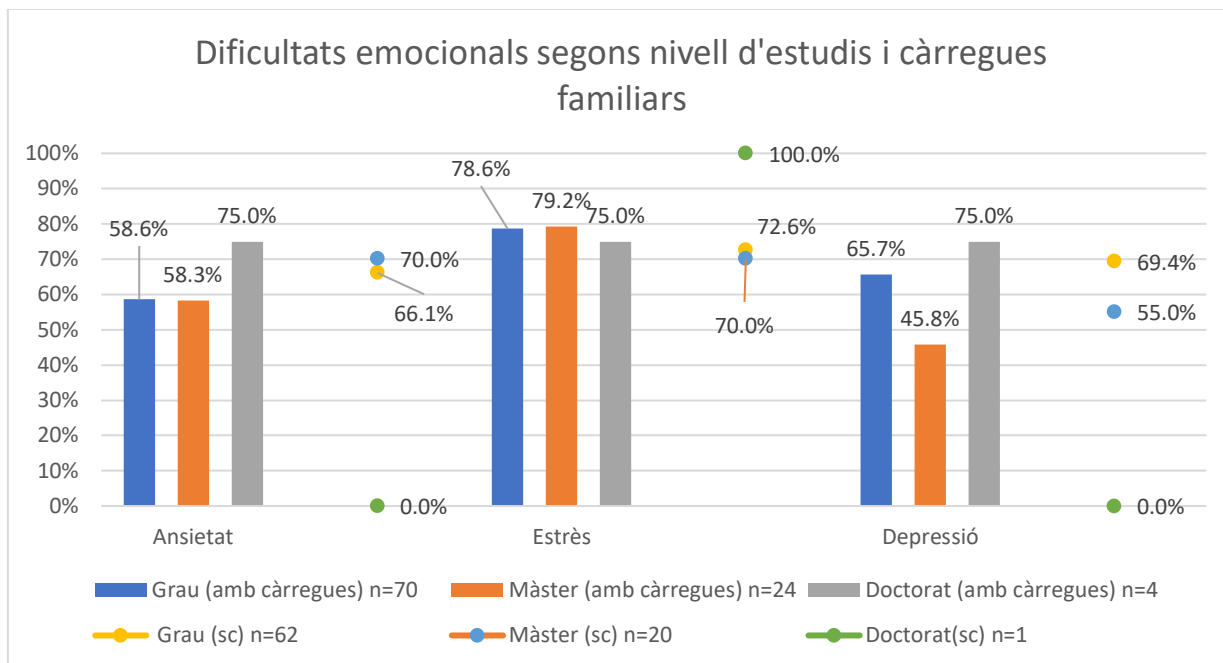

En aquest gràfic, en primer lloc, es pot observar que hi ha més diferències segons modalitat d'estudi en aquells participants amb càrregues familiars. Quant als resultats sense càrregues gairebé no hi ha diferències segons modalitat ni en ansietat ni en depressió. De les diferents modalitats, els que major prevalença mostren en estrès són els estudiants semipresencials (83,3%; n=6). Pel que fa als estudiants amb càrregues familiars les diferències són més accentuades segons la modalitat d'estudi. En aquest cas, els estudiants a distància, són els que presenten més dificultats emocionals. La dificultat en la que més diferències s'observen és en la d'ansietat, en la qual un 63,0% (n= 51) dels estudiants a distància mostren simptomatologia, front al 44,4% (n= 4) d'estudiants presencials i un 37,5% (n=3) semipresencials. D'altra banda, s'ha aplicat la raó de versemblança per comprovar la significança de les diferències entre modalitat d'estudis i dificultats emocionals en aquells estudiants amb càrregues familiars i quant a depressió ha donat un resultat de ,727; en estrès ,646 i en ansietat de ,247. No mostrant així relació significativa entre les variables.

Pel que fa al nivell d'estudis (ítem 17), d'aquells estudiants amb càrregues familiars, un 4,1% (n= 4) cursa doctorat; un 24,5% (n=24) màster i un 71,4% (n=71) un grau. En el següent gràfic es poden veure els percentatges de simptomatologia de les diferents dificultats emocionals segons el nivell d'estudi i si tenen o no càrregues familiars.

Figura 7:

Gràfic comparatiu de les dificultats emocionals segons el nivell d'estudi d'estudiants amb càrregues familiars (n=98) i sense elles (n=83)

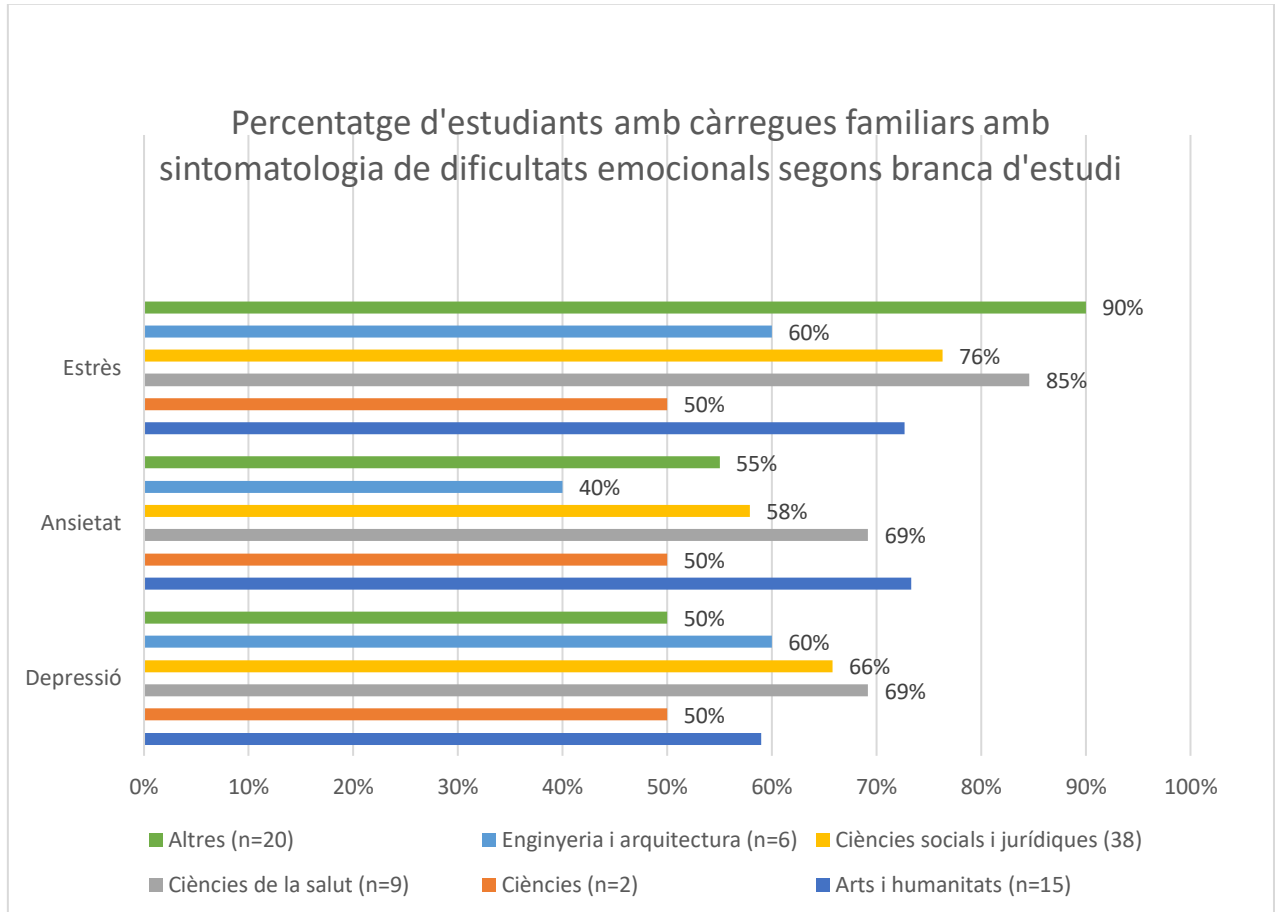

En el gràfic anterior es pot observar com els estudiants de màster amb càrregues familiars tenen menys prevalença de simptomatologia de depressió (45,8%; n= 11) però, en canvi, més estrès pateixen (79,2%; n= 19). Quant als estudiants sense càrregues familiars la principal diferència s'observa en la prevalença de depressió, on la pateixen un 69,4% (n=43) dels estudiants de grau, seguit dels estudiants de màster (55,0%; n=11) . S'ha realitzat la prova de raó de versemblança per determinar si existeix una relació significativa entre nivell d'estudis i dificultats emocionals en els estudiants amb càrregues familiars. S'han obtingut uns resultats de significança de ,195 per a la relació entre nivell d'estudis i depressió; ,795 en ansietat i ,983 en estrès. En cap cas ens trobem valors <,05 que indiquen relació significativa entre variables .

Quant a les diferències per branca d'estudi es mostra un altre gràfic on es mostra el percentatge d'estudiants universitaris amb càrregues familiars que mostren simptomatologia de depressió, ansietat o estrès diferenciat per branques d'estudi.

Figura 8:

Gràfic de comparativa de les dificultats emocionals segons branca d'estudi d'universitaris amb càrregues familiars (n=98)

En el gràfic es pot observar com els estudiants de ciències de la salut, ciències jurídiques i socials i altres són els que més estrès pateixen. Quant a l'ansietat, els estudiants de ciències de la salut i arts i humanitats són els que més prevalença mostren. Pel que fa a la depressió els estudiants de ciències de la salut i arts i humanitats són els que més prevalença tenen, respecte a la resta de branques.

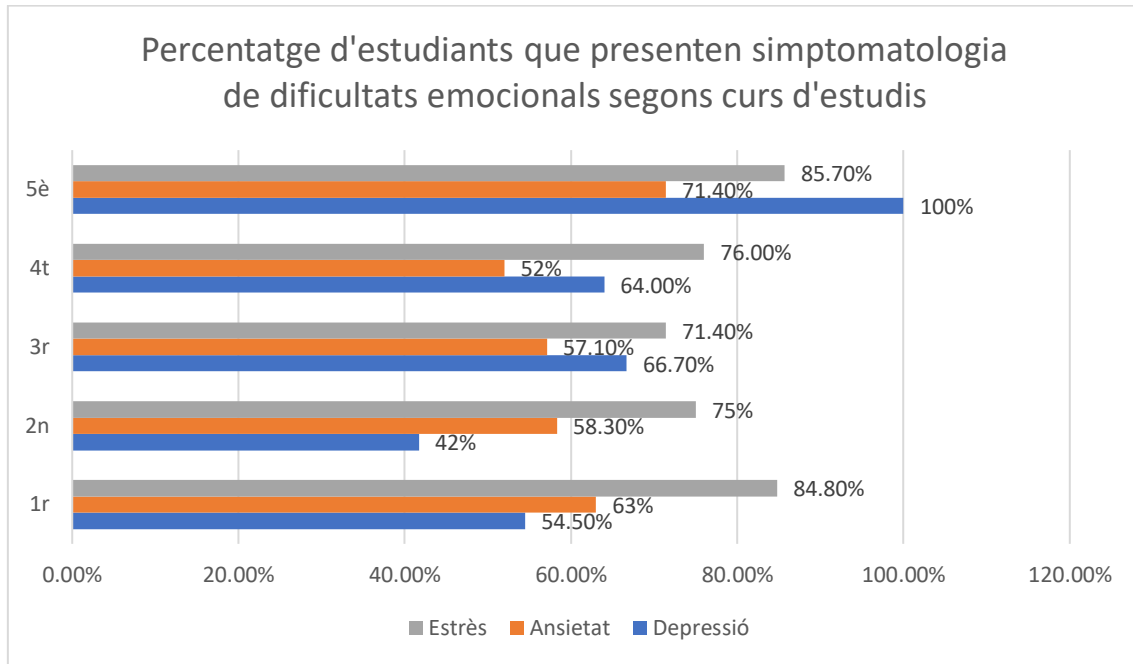
En la raó de versemblança els resultats de significança han estat de ,869 per a la relació entre branca i depressió; ,616 per a la relació amb ansietat i ,438 per a l'estrès, no podent relacionar aquestes variables de manera significativa.

Pel que fa a la prevalença de les diferents dificultats dels estudiants amb càrregues familiars segons el curs (ítem 20), a continuació es presenta un gràfic amb el percentatge d'estudiants que presenten problemes emocionals en cada curs.

Figura 9:

Gràfic del percentatge d'estudiants amb càrregues familiars amb dificultats emocionals segons curs d'estudi (n=98).

En el gràfic es pot veure com l'alumnat de cinquè curs presenta un major percentatge de simptomatologia relacionada amb la depressió i un alt nombre d'estudiants amb estrès i ansietat. Tanmateix, l'alumnat de primer i cinquè curs són els que més dificultats emocionals relacionades amb l'estrès tenen i els de tercer menys estrès pateixen. Els de segon curs pateixen menys depressió i els de quart són els que menys símptomes d'ansietat presenten.

Per tal de calcular la significança de relació s'ha realitzat la prova de raó de versemblança, que dona uns resultats de significança de 0,046 entre curs i depressió, mostrant així una relació significativa entre aquestes dues variables. Pel que fa a curs i ansietat la prova ha donat un resultat de ,862 i de ,765 en la relació entre curs i estrès. Així doncs, només es pot considerar que hi ha una relació significativa entre curs i depressió.

Finalment, podem dir que s'han assolit els tres objectius específics plantejats en aquesta investigació, ja que hem determinat la prevalença de les diferents dificultats emocionals en els estudiants universitaris amb càrregues familiars i hem identificat diferències per raó de sexe i segons estudis en la prevalença d'aquestes dificultats.

8. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

Durant el procés d'investigació hem pogut recollir i analitzar informació relacionada amb les dificultats emocionals en estudiants universitaris amb càrregues familiars segons el sexe i el tipus i modalitat d'estudi. Això, ens ha permès conèixer el problema a l'estat espanyol, ja que fins ara no s'han realitzat estudis que analitzen la prevalença d'aquestes dificultats de manera oberta, és a dir, en un gran nombre de problemes emocionals i en diferents característiques d'estudiants. A més, la variable càrrega familiar s'ha emprat com una variable principal a diferència dels estudis existents que l'analitzen de manera secundària. A continuació es presenta la discussió sobre aquestes dades, relacionant-ho amb altres investigacions afins i la conclusió a la qual ens han permès arribar:

8.1 DISCUSSIÓ REFERIDA ALS OBJECTIUS DE RECERCA

El primer propòsit, clau en aquest estudi, pretenia determinar la prevalença de les diferents dificultats emocionals en els estudiants universitaris amb càrregues familiars. Aquest objectiu està estretament relacionat amb la primera pregunta d'investigació "Quina percepció tenen els estudiants universitaris amb càrregues familiars sobre les seves dificultats emocionals?"

En aquest estudi hem pogut observar, en primer lloc, com quasi cap estudiant amb càrregues familiars rep ajudes per part de la universitat o altres organismes per tal de facilitar la conciliació estudiantil-familiar. Això, va en la línia de les investigacions de Alonso, Iglesias i Lozano (2015) i Alonso (2019) en què conclouen que s'evidencien limitacions, dificultats i demandes davant les noves exigències metodològiques i d'avaluació si es tenen càrregues familiars i la necessitat d'accions legislatives i campanyes de sensibilització per aconseguir bones relacions entre estudiants amb càrregues i universitat.

Pel que fa a les dificultats emocionals, aquest treball coincideix parcialment amb Barreto i Salazar (2021) que en el seu treball conclouen que la càrrega familiar és un factor d'estrès i ansietat en els estudiants universitaris, ja que en aquest estudi hem pogut veure com els estudiants amb càrregues familiars tenen major índex i nivell d'estrès que els que no en tenen. Això es pot relacionar amb les causes descrites per Bisquerra, Ángel i García (2019) relacionades amb la falta de temps, excés de responsabilitat i limitacions personals; ja que, un 45,2% de la mostra considera que la seva càrrega familiar, (tenint en compte cansament i temps dedicat) és elevada i un 35,5% que és molt elevada. Però, en el cas de l'ansietat, els estudiants amb càrregues la pateixen menys. Això últim, juntament amb el menor nombre de casos de depressió en aquells estudiants que han de conciliar,

coincideix, amb estudis com el de Carmino, Durán, Herbage, Palma i Roa (2014), Bernal, Suarez i Zambrano (2017) i Pérez, Rivera, Esquivel, Quevedo i Torres (2021) que en les seves investigacions han vist com les mares universitàries tenen majors recursos psicològics i millor salut mental. Estudis com el de (Alonso et al., 2004; Barreto i Salazar, 2021 i Vélez, Garzón i Ortiz, 2008) relacionen l'ansietat i la depressió en la deserció acadèmica.

Pel que fa a la soledat; les càrregues familiars, tenint en compte els resultats d'aquest estudi, es poden considerar un protector.

D'altra banda, hem pogut observar com un 30,6% dels estudiants amb càrregues té un sentiment de culpa extremadament sever. Això, tenint en compte les seves afirmacions ho podem relacionar amb la transgressió de codis de la que parla Boragnio (2020) doncs, tan sols un 6,6% d'aquests estudiants afirmen no sentir-se culpables per estudiar i no atendre les seves càrregues familiars. Aquest fet, i que un 70% pensa que hauria de deixar d'estudiar per atendre més a les persones al càrrec seu, poden estar en la línia dels estudis realitzats per Gonzalez i Molina (2016) que relacionen les càrregues familiars en la deserció acadèmica. Tenint en compte que, l'ansietat, la depressió i podem deduir en aquest estudi que la culpa són factors de risc per a la deserció acadèmica i que hi ha una gran prevalença d'aquestes dificultats emocionals, es posa de manifest la importància d'aplicar polítiques universitàries per a la conciliació acadèmic-familiar.

D'altra banda, cal afegir que la percepció que tenen els estudiants universitaris sobre les seves dificultats emocionals va en consonància en la prevalença de simptomatologia detectada amb el DASS-21, menys en depressió on els estudiants creuen que la pateixen molt menys. Tenint en compte això podem concloure que s'evidencia una necessitat de prevenció i identificació de la depressió.

D'altra banda, els estudiants amb càrregues familiars, fan en un gran nombre d'ocasions al·lusió a la frustració que senten quan els resultats no corresponen a l'esforç invertit. D'altra banda, una gran part dels estudiants que han respost aquesta pregunta comuniquen dificultats emocionals a causa de l'autoexigència, perfeccionisme i pressió davant els resultats acadèmics, a aquesta dificultat fan referència sobretot aquells estudiants sense càrregues. També consideren que no arriben a tot i que han de deixar enrere la vida social, familiar i l'oci i esgotament. Quant a l'oci i vida socials són els estudiants sense càrregues els que més la troben a faltar, en canvi els estudiants amb càrregues es senten més indignats amb les polítiques universitàries, senten la càrrega femenina i tenen problemes de son. D'altra banda, han sorgit aspectes com la necessitat de treballar per garantir

ingressos, sobretot en aquells estudiants sense càrregues familiars. Quant als problemes familiars els expressen d'igual manera els estudiants amb càrregues i sense.

El segon objectiu, pretenia identificar diferències en les dificultats emocionals dels estudiants universitaris amb càrregues familiars, segons el gènere. Aquest propòsit està estretament relacionat amb la pregunta d'investigació "hi ha diferències segons gènere"? En primer lloc, és interessant analitzar la diferent participació en aquest estudi entre sexes. Doncs, tot i ser una enquesta oberta i haver accedit a estudiants de diferents branques amb representació variada de sexes, l'enquesta d'aquesta investigació ha estat resposta de manera molt majoritària per dones (151), essent només 29 homes i 1 participant que no s'identifica en el sexe binari. Això pot ser degut a l'interès particular de les dones davant aquesta temàtica.

En aquest estudi, s'han pogut relacionar de manera significativa les variables d'ansietat, estrès i culpa amb la variable sexe, en els estudiants universitaris amb càrregues familiars. Això coincideix amb la implicació més gran de les dones en la cura d'altres (INE, 2021), ja que, per una banda, un desencadenant de l'estrès és la falta de temps i excés de responsabilitat. Segons l'Institut Nacional d'Estadística (2021) les dones dediquen 7 hores més setmanals a les tasques no remunerades. A més a més, Ramos i Gómez (2020) també afirma que la cura dels fills o filles o altres, recau en major pes en les dones. Això, tal com diu Alonso (2016) és degut a la perpetuació del patriarcal que inculca falses creences. Aquestes falses creences del patriarcat, es poden relacionar amb el nostre estudi en les dades obtingudes sobre el sentiment de culpa, ja que les dones, per una banda, se senten més soles davant la cura dels seus fills o filles o altres i que cap home de la mostra es sent "sempre" sol davant aquesta tasca. Tanmateix, cap home se sent culpable "sempre" per dedicar temps als estudis i no atendre les persones a càrrec seu, en canvi un 40,5% de les dones sí que ho fa. A més, cap home se sent culpable sempre, quan rep ajuda per la cura d'aquestes persones i un 25% de les dones sí que es sent culpable sempre. Si tenim en compte la definició de culpa "deriva de sentiments per haver actuat malament" podem deduir que aquesta culpa que presenten les dones es deu al fet que se separen d'allò que s'espera per al seu gènere.

Com ja s'ha comentat, aquestes dificultats emocionals juntament amb la càrrega familiar, són un factor de risc per a la deserció acadèmica i com hem pogut veure les dones tenen un major risc de patir aquesta deserció, tal com diuen Pérez, Rivera, Esquivel, Quevedo i Torres (2021).

Per acabar, el tercer objectiu pretenia identificar diferències en les dificultats emocionals dels estudiants universitaris segons modalitat i tipus d'estudi. Aquest últim objectiu dona resposta a la vegada a les preguntes d'investigació “hi ha diferències segons tipus d'estudi?” i “hi ha diferències segons modalitat d'estudi (en línia o presencial)”?

Per una banda, cal destacar que la gran part d'aquesta mostra estudia a distància. Això ha pogut ser degut al fet que l'accés a grups de xarxes socials està més obert, ja que no es coneixen i es comuniquen per aquesta via. En canvi, els estudiants presencials es comuniquen de manera privada.

No obstant això, també ho podem relacionar amb què aquesta mostra és majoritàriament femenina i representen gran part del total de la mostra amb càrregues familiars. El percentatge més elevat en càrregues familiars d'aquest estudi el tenen les estudiants a distància. Aquest fet coincideix en què la participació femenina en els estudis a distància en edats més elevades és major, per tal de compaginar-ho amb la cura i/o treball (Gobierno de España, 2022). Això, també és degut a la dificultat de compaginar la vida familiar amb els estudis presencials tal com diu Elboj, Iñiguez i Valero (2013).

La mostra és variada quant a branques d'estudi, diferenciant-se així d'altres estudis existents que analitzen les dificultats emocionals en estudiants de branques específiques, com el de Pimienta, de la Cruz i Díaz (2016),

Pel que fa a les dificultats emocionals de la mostra, no s'han detectat diferències estadístiques per la variable modalitat d'estudis. No obstant això, els estudiants a distància mostren major percentatge de dificultats emocionals, coincidint amb el major nombre de dones amb càrregues familiars.

Quant a la prevalença segons nivell d'estudi, cal destacar que els estudiants de doctorat només han estat representats en un 4,1% i això pot afectar en el resultat de les dades. No obstant això, en aquest estudi, aquests estudiants són els que presenten una major prevalença d'ansietat i depressió. Aquest fet pot ser degut a l'alta demanda d'aquest nivell d'estudis i la falta de temps en compaginar-ho amb la vida familiar.

Pel que fa a les branques d'estudi, la major prevalença en estrès i depressió la tenen els estudiants de ciències de la salut, coincidint en estudis com el Laredo (2015) que ho relacionen en una pressió excessiva en aquests estudiants. Els estudiants d'arts i humanitats són els que mostren major prevalença en ansietat.

D'altra banda, hem pogut observar com el curs acadèmic té una relació significativa amb la depressió, essent els que més la pateixen els de 5è curs. Quant a l'estrès els que més el

pateixen són els de segon i cinquè curs. Tot això, es pot deure a la pressió i aspectes metodològics dels diferents cursos acadèmics.

8.2 CONCLUSIONS DE LA INVESTIGACIÓ REFERITS ALS OBJECTIUS

Amb la recollida i anàlisi de dades que hem dut a terme al llarg d'aquesta investigació hem pogut donar resposta a l'objectiu general de recerca d'aquest treball, que era el de conèixer la valoració que fan els estudiants universitaris amb càrregues familiars sobre les seves dificultats emocionals. Per això podem concloure que:

1. S'ha detectat que població universitària, en general, té una gran prevalença de dificultats emocionals tant en ansietat, estrès, depressió com en sentiment de culpa i soledat i això pot desencadenar problemes de salut mental, coincidint amb la Confederació de Salut Mental Espanyola (2022) que afirma que un 6,7% de la població espanyola pateix depressió i ansietat. No obstant això, en aquest estudi les xifres són més elevades i, per tant, posa de manifest la necessitat de crear protocols de prevenció i identificació d'aquestes dificultats emocionals en la població universitària.
2. S'ha detectat que l'estrès és la dificultat emocional amb més prevalença entre els estudiants amb càrrega familiar i sense. Això difereix de les conclusions de Vélez, Garzón i Ortiz, (2008) que afirmen que l'ansietat i la depressió són els trastorns més freqüents entre la població en general i els estudiants universitaris. En aquest estudi s'ha observat com els estudiants amb càrregues familiars tenen una prevalença lleugerament inferior en ansietat, depressió i soledat coincidint amb Bernal, Suarez i Zambrano (2017) i Pérez, Rivera, Esquivel, Quevedo i Torres (2021).
3. Es relacionen les dificultats emocionals i les càrregues familiars amb un major risc de deserció acadèmica, tal com diuen Pérez, Rivera, Esquivel, Quevedo i Torres (2021) i Gonzalez i Molina (2016). Això, suposa un problema social, ja que té un elevat cost públic i frena el desenvolupament social tal com diu l'INE (2021) i coincideix amb què quasi cap estudiant amb càrregues familiars rep ajudes per part de la universitat o altres organismes relacionats amb la conciliació.
4. Es relacionen de manera significativa, entre els estudiants amb càrregues familiars, les variables sexe i ansietat, estrès i culpa. No obstant això, s'observa una major incidència en les dones en totes les dificultats emocionals analitzades, sobretot en els graus de simptomatologia més extrems. Això, en la línia dels treballs d'Alonso (2019) es pot relacionar amb la societat patriarcal que ens

envolta, on les dones assumeixen en major grau les responsabilitats de la llar i la cura d'altres, exigint-les i per tant exigint-se elles mateixes un excel·lent rendiment com a mares, parella, estudiant i professional, ocasionant això una falta de temps i, en conseqüència, estrès i culpa per no poder arribar a complir amb les expectatives socials. Això, fa evident un cop més la necessitat de polítiques de conciliació familiar i d'igualtat de gènere que produeixi un canvi de mirada social per protegir a la dona davant aquestes “tasques imposades”.

5. Tot i no haver una relació significativa, s'ha pogut detectar entre els estudiants amb càrregues familiars, que els estudiants a distància pateixen més dificultats emocionals, això es relaciona amb que gran part d'aquests són dones i aquestes empren més el seu temps en la cura dels fills o filles o altres persones al seu càrrec, tal com afirma l'INE (2022).
6. No s'observen diferències significatives quant a nivell ni branca d'estudis.
7. Es relaciona de manera significativa la variable curs acadèmic i depressió, essent aquesta major en els estudiants de cinquè curs i menor en els de segon.
8. Tot i que gran part dels estudis revisats han estat realitzats a l'Amèrica Llatina i que tal com diuen Gonzalez i Molina (2020), les condicions socioeconòmiques i polítiques influeixen en el benestar, podem afirmar que els nostres resultats van en gran part en la mateixa línia que les investigacions existents en aquest territori.
9. A més de les dificultats emocionals analitzades, els estudiants universitaris d'aquesta mostra tenen la sensació de patir altres problemes emocionals i socials relacionats amb l'autoexigència, frustració i aïllament social.

8.3 LIMITACIONS DE LA INVESTIGACIÓ I PROPOSTES DE MILLORA

A continuació s'enumeren les diferents limitacions d'aquesta investigació així com les propostes de millora per a possibles futures investigacions:

La primera limitació es troba en el fet de no haver realitzat una planificació adequada i, per tant, no haver disposat del temps suficient, disponibilitat ni recursos per a realitzar una recollida de dades dels docents universitaris i/o experts en polítiques universitàries; i/o entrevistar en profunditat estudiants amb càrregues familiars. Això no ens ha permès fer la triangulació de dades, disminuint la qualitat de la investigació ,ja que no hem pogut comparar els resultats entre les diferents tècniques i/o instruments de recollida de dades i així poder dotar el treball de més rigor tal com diu Rodríguez-Gómez (2018).

Això, es podria millorar duent a terme entrevistes als estudiants universitaris amb càrregues familiars o amb un grup de discussió. També es podria portar a cap qüestionaris

als docents universitaris per tal de saber com apliquen les polítiques existents quant a la conciliació acadèmic-familiar.

Pel que fa a la mostra, ha estat molt desigual, ja que per exemple, hi ha hagut molta més participació femenina. Aquesta limitació es podria solucionar a partir de l'estratificació de la mostra, per sexe i tipus d'estudi.

D'altra banda, tot i que es va fer una validació i una prova pilot del qüestionari s'han detectat errades. Aquestes errades són en referència al filtre de participants, ja que en cap moment s'ha preguntat la procedència dels participants i/o universitat d'origen. Això ha pogut tindre conseqüències en la validació dels resultats, ja que ens referíem a estudiants universitaris del territori espanyol i han pogut participar d'altres llocs, en veure el qüestionari en alguna xarxa social.

Això, es podria solucionar realitzant una pregunta al principi del qüestionari sobre a quina universitat estan realitzant els seus estudis o fer-lo arribar a través de correus oficials.

Tanmateix, continuant amb el qüestionari, en l'ítem 9 detectem dues limitacions; en primer lloc, les franges d'edats coincideixen entre elles, és a dir va d'un a tres, de tres a sis, de sis a deu i per tant els participants s'han pogut trobar dificultats a l'hora de saber en quin rang situar-los i d'altra banda, aquells estudiants que tenen més d'un fill només podien seleccionar un cop un rang i en aquells que els dos fills o més es situen en la mateixa franja d'edat no s'ha pogut marcar. La primera limitació d'aquest ítem es podria solucionar evitant fer coincidir edats en franges (un any-tres anys, quatre anys- sis anys, set anys-deu anys), l'altra limitació s'ha solucionat augmentant el nombre de fills/es amb dita edat en aquells que indicaven només una franja però deien tenir dos o més de dos fills. Quant a l'ítem 15 no ha estat tingut en compte ja que es pretenia analitzar com els participants valoraven la seva càrrega familiar i per una errada en les sessions del qüestionari només es va preguntar a aquells estudiants amb càrregues per persones dependents. Això, es solucionaria incloent la pregunta també després de tens fills?. L'ítem 19 referit al nom d'estudis i l'ítem 21 referit al nombre de crèdits no han estat valorats en aquest estudi per la seva complexitat i la poca informació que aportava per a la consecució dels objectius. A més, l'ítem 18 ha creat confusió als enquestats, això s'ha pogut observar en veure que indicaven que els seus estudis pertanyien a una branca d'estudi i en el moment d'indicar el nom dels estudis no corresponia. Aquestes confusions han estat principalment en la branca de ciències.

Aquesta limitació es podria solucionar eliminant l'ítem 19 i ampliant l'ítem 18 on especifiquen la branca dels seus estudis. Pel que fa a l'ítem 21 es podrien incloure més opcions, com per exemple; d'1 a 20 crèdits, de 21 a 30 crèdits, etc.

Finalment,, l'ítem 30 ha creat confusió a l'hora d'emplenar-ho o no, ja que l'havien de complimentar només aquells estudiants amb càrregues familiars i un gran nombre de participants sense càrregues l'ha contestat igualment, i d'altres amb càrregues no l'han contestat. Això, ho hem solucionat en aquest estudi, eliminant els participants que han respost i no tenien càrregues familiars, entenent que no han atès a les preguntes. D'altra banda, la solució, hagués estat a realitzar-la en una secció seguida de la pregunta, tens càrregues familiars? I només fer-la, de manera obligatòria, per a aquells que han respost que sí.

8.4 PERSPECTIVA DE FUTUR

Aquesta investigació obri el camí a aprofundir sobre les dificultats emocionals dels universitaris i els factors que les desencadenen per tal de poder crear polítiques que treballen en la protecció, prevenció i detecció precoç d'aquests problemes emocionals. Això, és indispensable per al desenvolupament de la nostra societat, per tal d'evitar desercions acadèmiques i tractar un problema de salut pública. Tot això, és necessari fer-ho des d'una perspectiva de gènere, ja que les dones tenen una major prevalença davant d'aquestes.

Així doncs, es proposen diferents línies de treball per a continuar estudiant aquesta relació entre les dificultats emocionals i els estudiants amb càrregues familiars:

- Una línia d'investigació podria consistir en analitzar els estats emocionals com la culpa i la soledat en els estudiants universitaris amb càrregues familiars a través d'un test validat.
- Una altra línia de treball, tractaria de cercar els diferents factors que afecten a la prevalença de les diferents dificultats emocionals investigades en aquest treball i buscar explicacions a per què, en algunes dificultats emocionals les càrregues familiars actuen com a factor protector i per què les dones tenen major prevalença.
- D'altra banda, es proposa analitzar altres aspectes com la procrastinació, l'autoexigència i el burnout en els estudiants universitaris amb càrregues familiars.

- Es proposa una altra línia de treball que, consistiria en aprofundir a través d'una entrevista o un grup de discussió sobre la percepció que tenen els estudiants universitaris amb càrregues familiars sobre les seves dificultats emocionals i a què els atribueixen, indagant sobre les seves necessitats en el sistema educatiu universitari per tal de compaginar la vida estudiantil i familiar. En aquesta línia, és interessant analitzar les diferències davant la percepció que tenen els homes i les dones davant la responsabilitat de les càrregues familiars. Tanmateix, és necessari investigar sobre polítiques universitàries externes que atenguin aquesta conciliació.
- Una altra línia de treball, podria consistir en relacionar les dificultats emocionals investigades en aquest treball amb el rendiment acadèmic i comparar també entre aquells que tenen càrregues familiars i els que no i per sexe.
- Per últim, es proposa analitzar si els docents universitaris coneixen les polítiques universitàries destinades a la igualtat de gènere i a la conciliació familiar i si les apliquen i com les apliquen.

9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Alonso-Sanz, A. (2016). Conciliación de la vida estudiantil, familiar y laboral de una madre universitaria. *Antropología Experimental*, (16).
<https://doi.org/10.17561/rae.v0i16.2516>
- Alonso-Sanz, A., Iglesias Martínez, M. J., & Lozano Cabezas, I. (2015). La conciliación estudiantil familiar y el proceso de enseñanza-aprendizaje en Educación Superior: un estudio cualitativo. *Educatio Siglo XXI*, 33(3 Noviembre), 223–246.
<https://doi.org/10.6018/j/241001>
- Alonso-Sanz, A. (2019). Actituds de docents i discents davant de l'altra: la mare universitària. *REIRE Revista d'Innovació I Recerca En Educació*, 12(1), 1–14.
<https://doi.org/10.1344/reire2019.12.121055>
- Álvarez Moral, D., Guerra Maldonado, C., Tapia Sepúlveda, K., & Varas González, G. (2020). Compatibilizando estudios y familia: Ser estudiante y a la vez madre o padre. *Revista de Sociología*, 35(2), 61-77. doi:10.5354/0719-529X.2020.58647
- Arroyo Menéndez, M., & Finkel Morgenstern, L. (2019). Encuestas por Internet y nuevos procedimientos muestrales. *Panorama social*, (30), 41-53.
- Bernal Sánchez, P. A., Suarez Sepúlveda, L. F., & Zambrano Parada, H. F. (2017). *BIENESTAR PSICOLÓGICO EN MADRES ESTUDIANTES UNIVERSITARIAS Bienestar psicológico en madres estudiantes de la Universidad Surcolombiana* (Doctoral dissertation, UNIVERSIDAD SURCOLOMBIANA).
- Bernal Torres, C.A. (2006) *Metodología de la investigación para administración económica, humanidades y ciencias sociales*. México: Pearson Educación.
- Bisquerra, R. (2000). *Educación emocional y bienestar*. Barcelona: Wolters Kluwer.
- Bisquerra Alzina, R. (2004). *Metodología de la investigación educativa*. Madrid: La Muralla.

- Bisquerra Alzina, Ángel Castel, J. C., & García Navarro, E. (2019). Educació emocional i benestar. [Universitat Oberta de Catalunya].
- Boragnio, A. (2020). Las emociones del comer cotidiano: mujeres entre el asco, la culpa y la vergüenza. Polis. Revista Latinoamericana, (55).
- Carabaña, J. (2013). Crecimiento del bachillerato e igualdad desde los años ochenta. RASE: Revista de la Asociación de Sociología de la Educación, 6(1).
- Carvajal-Carrasca, G., & Caro-Castillo, C. V. (2009). Soledad en la adolescencia: análisis del concepto. Aquichan, 9(3), 281-296.
- Castillo Ávila I, Barrios Cantillo A, Alvis Estrada AR. Estrés académico en estudiantes de enfermería de Cartagena, Colombia. Acad Stress Nurs Students Cart Colomb [Internet]. 2018;20(2):1-N.PAG.
<https://revistas.javeriana.edu.co/index.php/imagenydesarrollo/article/view/16457>
- Catálogo de datos | Estadísticas - Ministerio de Universidades (es). Universidades.gob.es. (2021).<https://www.universidades.gob.es/portal/site/universidades/menuitem.a9621cf716a24d251662c810026041a0/?vgnnextoid=42d6372673680710VgnVCM1000001d04140aRCRD>.
- Cerdá, M. R. (2009). Adenda. Plan de Igualdad en Universidad Pública: breve análisis líneas de actuación. En Jornadas Planes de Igualdad y Universidades.22-23 de octubre de 2009. Santander: Universidad de Santander
- Chacón Delgado, I. (2020). Necessitats emocionals en l'alumnat amb dislèxia. Orientacions per a la detecció i intervenció psicopedagògica.
- Cimino, J., Durán, B., Herbage, R., Palma, M. y Roa, J. (2014). Ser madres y estudiante universitaria en la Universidad de Santiago de Chile: un estudio exploratorio acerca de las implicaciones psicosociales en el enfrentamiento de ambos roles. Revista de Estudios Cualitativos 1, (1), 23-39

Compatibilizando estudios y familia: Ser estudiante y a la vez madre o padre. *Revista de Sociología*, 35(2), 61-77. doi: 10.5354/0719-529X.2020.58647

Díaz Martínez, Capitolina (2015), “La perspectiva de género en la investigación social” en *El análisis de la realidad social: métodos y técnicas de investigación* (4a edición), Manuel García Ferrando, Francisco Alvira, Luis Enrique Alonso y Modesto Escobar (comps.) Alianza Editorial, Madrid.

Elboj, C., Iñiguez, T. y Valero, D. (2013). Conciliación familiar y laboral también en las aulas del EEES. Una propuesta para prevenir el abandono de los estudios de Grado por motivos extra-académicos. *Actas del XI Congreso español de sociología “Crisis y cambio: propuestas desde la sociología”* <http://www.fes-web.org/uploads/files/modules/congress/11/papers/169.pdf>

Echegaray, J. P. (2014). Análisis crítico de la formación permanente del profesorado, como factor clave para la integración eficaz de las TIC en la educación (Doctoral dissertation, Universidad Autónoma de Madrid).

Fernández Collado, C., Baptista Lucio, P., & Hernández Sampieri, R. (2014). *Metodología de la Investigación*. Editorial McGraw Hill.

Fernandez, R. (2021). *Maternidad: edad media España 1975-2020* | Statista. Statista. <https://es.statista.com/estadisticas/554373/evolucion-de-la-edad-media-de-la-maternidad-en-espana/>

García, C(2019) *Las emociones y las habilidades sociales*, CGL.

Gairín, J., Triadó, X. y Figuera, P. (Coords.) (2010). *Estudi per analitzar les dades i causes de l'abandonament dels estudiants a la universitat*. Barcelona: Agència per la Qualitat de l'Ensenyament Universitari

García Retana J. *Modelo educativo basado en competencias: importancia y necesidad*. *Revista Electrónica "Actualidades Investigativas en Educación"* [Internet]. <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=44722178014>

- González, D. y A. M. Molina (2016), “Reflexiones sobre jóvenes universitarios que son madres o padres”, en *IIBienal Iberoamericana de Infancias y Juventudes*, Colombia, Universidad de Manizales.
- González-Bedoya, Diana-María, & Molina-Osorio, Ana-María. (2020). Condiciones socioeconómicas y afectivas de jóvenes universitarias madres de familia. *Revista iberoamericana de educación superior*, 11(31), 179-198. Epub 25 de septiembre de 2020. <https://doi.org/10.22201/iisue.20072872e.2020.31.713>
- González-Bedoya, Diana-María, i Molina-Osorio, Ana-María. (2020). Condiciones socioeconómicas y afectivas de jóvenes universitarias madres de familia. *Revista iberoamericana de educación superior*, 11(31), 179-198. Epub 25 de septiembre de 2020. <https://doi.org/10.22201/iisue.20072872e.2020.31.713>
- Hederich-Martínez, C., & Caballero-Domínguez, C. C. (2016). VALIDACIÓN DEL CUESTIONARIO MASLACH BURNOUT INVENTORY-STUDENT SURVEY (MBI-SS) EN CONTEXTO ACADÉMICO COLOMBIANO (Validation of Maslach Burnout Inventory-Student Survey [MBI-SS] in Colombian academic context). *CES Psicología*, 9(1), 1–15. <https://revistas.ces.edu.co/index.php/psicologia/article/view/3511>
- Horn, L. y Carroll, C. D. (1996). *Nontraditional undergraduates: Trends in enrollment from 1986 to 1992 and persistence and attainment among 1989-90 beginning postsecondary students*. Washington, D.C.: National Center for Education Statistics.
- Jiménez, B. i Tejada, J. (2004). *Procesos y métodos de investigación [unidad didáctica dentro del módulo VI: Investigación e innovación formativas. El formador de formación profesional y ocupacional. CIFO*. http://abacoenred.mayfirst.org/wpcontent/uploads/2015/10/Procesos_y_metodos_de_investigacion.pdf
- Jiménez, M. L. y Márquez, E. (2014). Ir a la Universidad después de los 30: dificultades y factores facilitadores. *Aula Abierta*, 42, 1-8.

Kaye K. Barbara i Johnson J. Thomas(1999). Research Methodology: Taming the Cyber Frontier-Techniques for Improving Online Surveys. Social Science Computer Review 1999; 17; 323

Kerlinger, F. N. (1983). Investigación del comportamiento. México: Interamericana. La salud mental en cifras. Comunica la Salud Mental. (2022).<https://comunicasaludmental.org/guiadeestilo/la-salud-mental-en-cifras/#espana>.

Leonardo Rocco, Natalia Oliari (2007). La encuesta mediante internet como alternativa metodológica. VII Jornadas de Sociología. Facultad de Ciencias Sociales, Universidad de Buenos Aires, Buenos Aires.

Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género. Boletín Oficial del Estado del miércoles 29 de diciembre de 2004. Disponible en: <https://www.boe.es/boe/dias/2004/12/29/pdfs/A42166-42197.pdf> Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo

Loayza-Castro, J. A., Correa-López, L. E., Cabello-Vela, C. S., Huamán-García, M. O., Cedillo-Ramírez, L., Vela-Ruiz, J. M., ... & De La Cruz-Vargas, J. A. (2016). Síndrome de burnout en estudiantes universitarios: tendencias actuales. Revista de la Facultad de Medicina Humana, 16(1).

López-Cózar-Navarro, C., Benito-Hernández, S., Priede-Bergamini, T. (2020). An exploratory analysis of factors affecting university drop-out in engineering degrees. REDU. Revista de Docencia Universitaria, 18(2), 81-96. <https://doi.org/10.4995/redu.2020.13294>

Lovibond, S.H. y Lovibond, P.F. (1995). Manual for the Depression Anxiety Stress Scales. (2nd. Ed.) Sydney: Psychology Foundation

Lozano Cabezas, I., Iglesias Martínez, M. J. y Alonso-Sanz, A. (2016). Conciliación estudiantil-familiar: un estudio cualitativo sobre las limitaciones que afectan a las

madres universitarias. *Arbor*, 192 (780): a341. doi:
<http://dx.doi.org/10.3989/arbor.2016.780n401>

Meneses, J. (2018). El paper de la investigació científica en intervenció educativa. Barcelona: FUOC

Montañez Peix, A. (2021). Maternidad (es): ambivalencia, culpa y soledad en las "madres" de Marlen Haushofer.

Pascarella, E. T. (1980). Student-faculty informal contact and college outcomes. *Review of Educational Research*, 50(4), 545-595. doi: 10.3102/00346543050004545

Pérez-Díaz, Pablo A., & Oyarce Cádiz, Daniela. (2020). Burnout parental en Chile y género: un modelo para comprender el burnout en madres chilenas. *Revista de psicología* (Santiago), 29(1), 12-25. <https://dx.doi.org/10.5354/0719-0581.2020.57987>

Pérez Padilla, M. D. L., Rivera Heredia, M. E., Esquivel Martínez, C., Quevedo Marín, M. D. C., & Torres Vázquez, V. (2021). Ser madre y estudiar en la universidad: recursos psicológicos, conductas problema y factores de riesgo. *Revista de psicología y educación*

Pimienta, C. C., de la Cruz, T. C., & Díaz-Véliz, G. (2016). Ansiedad y fuentes de estrés académico en estudiantes de carreras de la salud. *Investigación en educación médica*, 5(20), 230-237.

Ramos, J., & Gómez, A. (2020). ¿ Por qué los retos de la conciliación en tiempos de COVID-19 son todavía mayores para las mujeres?. *COVID19: IvieExpress*, 16, 1-10.

Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales.
<http://www.boe.es/boe/dias/2007/10/30/pdfs/A44037-44048.pdf>

Real Decreto 412/2014, de 6 de junio, por el que se establece la normativa básica de los procedimientos de admisión a las enseñanzas universitarias oficiales de Grado.
<https://www.boe.es/eli/es/rd/2014/06/06/412/con>

- Riba C-E. (2011). L'anàlisi qualitativa de dades. A Tècniques d'anàlisi de dades. Barcelona: FUOC. Recuperat de: http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/bitstream/10609/49821/7/T%C3%A8cniques%20d%27an%C3%A0lisi%20de%20dades_M%C3%B2dul2_L%27an%C3%A0lisi%20qualitativa%20de%20dades.pdf
- Rodríguez-Gómez, D. (2018). El projecte d'investigació. Barcelona: FUOC
- Rodríguez-Gómez, D i Valdeoriola, J. (2014). Metodología de la investigación. Barcelona: FUOC
- Rodríguez Rodríguez, Mercedes De Los Ángeles, Nuez Ginés, Carmen De La, & Cespón Feitó, Michael. (2020). Perfil sociodemográfico de los estudiantes universitarios canarios. Revista de la educación superior, 49(196), 81-102. Epub 02 de marzo de 2021. <https://doi.org/10.36857/resu.2020.196.1408>
- Sánchez-Gelabert, A.; Elias, M. (2017). Los estudiantes universitarios no tradicionales y el abandono de los estudios. Estudios sobre educación, Vol. 32, pp. 27-48
- Soler, I. (2013). Los estudiantes universitarios: perfiles y modalidades de vinculación con el estudio en la universidad española. (Tesis doctoral). Universidad de Valencia, Valencia, España. [Links]
- Soler Julve, I. (2016). La perspectiva de género en la investigación sobre la educación universitaria.
- Vélez, D. M. A., Garzón, C. P. C., & Ortíz, D. L. S. (2008). Características de ansiedad y depresión en estudiantes universitarios. International journal of psychological research, 1(1), 34-39.
- Weiss, R. S. (1973). Loneliness: The experience of emotional and social isolation

ANNEX

ANNEX I: PLANIFICACIÓ DEL TFM

Taula 1:

Taula de la planificació del TFM

OBJECTIUS DE LA INVESTIGACIÓ		IMPLICATS	ACCÉS A LA INFORMACIÓ	ANÀLISI D'INFORMACIÓ
Objectiu general	Objectius específic	Població/mostra i participants	Instruments de recollida de dades	Instruments d'anàlisi de dades
Conèixer la valoració que fan els estudiants universitaris amb càrregues familiars de les seves dificultats emocionals	1.Determinar la prevalença de les principals dificultats emocionals dels estudiants universitaris amb càrregues familiars	Estudiants universitaris del territori espanyol	Qüestionari online per a estudiants universitaris	Anàlisi estadística descriptiu de les respostes dels participants
	2.Identificar diferències en les dificultats emocionals segons el gènere dels estudiants universitaris amb càrregues familiars.			
	3.Identificar diferències de dificultats emocionals segons el tipus i modalitat d'estudis (en línia o presencial) universitaris			

ANNEX II: TEMPORITZACIÓ DEL TREBALL

Taula 2:

Planificació temporal del treball (diagrama de Gantt)

Activitat/Acció	Mitjà	Participants	Abril 2022		Maig 2022					Juny 2022
			18-24	25-1	2-8	9-15	16-22	23-29	30-5	6-13
Contacte	E-mail	Universitats del territori espanyol Associacions								
Llançament del qüestionari	Xarxes socials	Universitaris de l'estat espanyol								
Aplicació del qüestionari	En línia	Universitaris de l'estat espanyol								
Anàlisi de les dades	Google Forms/ Excel SPSS	Investigadora								
Elaboració de resultats i conclusions	Excel/ Word	Investigadora								
Redacció provisional del TFM	Word	Investigadora								
Redacció final TFM i presentació audiovisual	Word/ Genially	Investigadora								

DIFICULTADES EMOCIONALES EN ESTUDIANTES UNIVERSITARIOS

Finalizando los estudios del máster de psicopedagogía de la UOC ha llegado el momento de realizar el TFM, que ha sido aprobado por los profesores de dicha asignatura. En este, se pretende investigar sobre las dificultades emocionales de los estudiantes universitarios con cargas familiares para obtener conocimiento y así poder realizar futuras intervenciones psicopedagógicas ante el problema.

Para ello, os invito a realizar este cuestionario el cual tiene por objetivo investigar si los estudiantes universitarios con cargas familiares presentan dificultades emocionales y si así es, cuál es su prevalencia. Con este estudio también se pretende analizar si hay diferencias entre el género masculino y femenino y entre los diferentes estudios universitarios y modalidad (presencial o en línea).

Este cuestionario es anónimo y confidencial y los datos que se recojan se regularán según la Ley Orgánica 3/2018 de protección de datos personales y garantía de los derechos digitales del 5 de diciembre, por ello se pide la máxima sinceridad.

La duración aproximada del cuestionario es de 10 minutos. Gracias por su colaboración y sinceridad.

---

*Obligatorio

---

1. Consentimiento *

Con la intención de que dispongáis de la información correcta y suficiente para que podáis decidir si aceptáis o no participar en este estudio. Os rogamos que leáis este apartado con atención y si es necesario os pongáis en contacto vía correo electrónico con la responsable del trabajo para resolver cualquier duda: rdelcorte@uoc.edu.
MANIFIESTO QUE HE ESTADO INFORMADO DE LAS SIGUIENTES CUESTIONES RELACIONADAS CON EL ESTUDIO:
Mi participación en este estudio es voluntaria y, si en cualquier momento deseo cambiar mi decisión, puedo retirar mi consentimiento en cualquier momento. La participación en este estudio consiste en responder un cuestionario de 55 preguntas, en las que se recogerán datos anónimos sobre las dificultades emocionales y aspectos académicos. La persona responsable del tratamiento de mis datos personales es Rebeca del Corte. Mis datos personales serán recogidos y tratados con finalidades exclusivamente docentes y de investigación y sin ánimo de lucro. Mis datos serán anónimos, de manera que no se podrá conocer mi identidad a partir de los datos que se recojan. Se guardará secreto sobre la información personal que facilito, y solo se utilizará con finalidades docentes y de investigación en el marco de este estudio, de manera que no se me pueda identificar en los resultados del estudio. Se recogerán solo aquellos datos mínimos que sean necesarios para llevar a cabo el estudio, y una vez haya concluido la finalidad docente o investigativa que se derive de este TFM, se destruirá toda la información de carácter personal. He estado informado por este mismo medio sobre el Estudio, sobre su finalidad y sobre los datos que se recogerán y consiento mi participación. El uso de los datos de carácter personal de todos los participantes se ajustará a lo que se dispone en la normativa de protección de datos vigente aplicable: Ley Orgánica 3/2018, de 5 de diciembre, de Protección de Datos Personales y garantía de los derechos digitales y el Reglamento (UE) 2016/679 sobre la protección de las personas físicas en relación al tratamiento de datos de carácter personal "RGPD". De acuerdo con lo que se establece en esta legislación, podéis ejercer vuestros derechos de acceso, modificación, oposición y supresión de vuestros datos de carácter personal dirigiéndoos al Responsable del uso, Rebeca del Corte Suñer, mediante el correo electrónico rdelcorte@uoc.edu.

Marca solo un óvalo.

Datos sociodemográficos

2. Sexo *

Marca solo un óvalo.

- Mujer
 Hombre
 Otros

3. Edad *

Marca solo un óvalo.

- 18-22
 22-29
 30-40
 Más de 40

4. Estado civil *

Marca solo un óvalo.

- Soltera/o
 Casada/o
 Viuda/o
 Divorciada/o
 Convivencia en pareja

5. ¿Trabaja? *

Marca solo un óvalo.

- Sí Salta a la pregunta 6
 No Salta a la pregunta 7

6. Horas de trabajo semanal *

Marca solo un óvalo.

- Media jornada o menos
 Jornada completa

7. Tiene hijos/as? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
 No Salta a la pregunta 12

8. Cuántos hijos/as tiene? *

Marca solo un óvalo.

- 1
 2
 más de 2

9. ¿Qué edad/es tienen? Puede seleccionar más de una opción en el caso de tener más de un/a hijo/a? *

Selecciona todos los que correspondan.

- Menos de un año
 Entre 1 y 3 años
 Entre 3 y 6 años
 Entre 6 y 10 años
 Más de 10 años

10. ¿Tiene ayuda para su cuidado? *

Marca solo un óvalo.

- Nunca
 Alguna vez
 Siempre

11. ¿La universidad o algún otro organismo relacionado con los estudios le ofrece algún tipo de ayuda para el cuidado de sus hijos/as? *

Marca solo un óvalo.

-
- No
 Sí, prioridad en la elección de horario
 Sí, relacionado con la asistencia
 Sí, económica
 Otro: _____

12. ¿Tiene personas dependientes a su cargo (no remunerado)? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
 No Salta a la pregunta 16

13. ¿La universidad o algún otro organismo relacionado con los estudios le ofrece algún tipo de ayuda para el cuidado de las personas dependientes a su cargo? *

Marca solo un óvalo.

- No
- Sí, prioridad en la elección de horario
- Sí, relacionado con la asistencia
- Sí, económica
- Otro: _____

14. ¿Tiene ayuda para su cuidado? *

Marca solo un óvalo.

- Nunca
- Alguna vez
- Siempre

15. ¿Cómo considera que es su carga (teniendo en cuenta el tiempo dedicado, cansancio, etc) en el cuidado? *

Marca solo un óvalo.

- Muy elevada
- Elevada
- Normal
- Baja
- Muy baja

Datos académicos

16. Modalidad de estudios *

Marca solo un óvalo.

- A distancia
- Presencial
- Semipresencial

17. Nivel de estudios en curso *

Marca solo un óvalo.

- Grado
- Máster
- Doctorado

18. Rama de estudios *

Marca solo un óvalo.

- Artes y humanidades
- Ciencias
- Ciencias de la salud
- Ciencias sociales y jurídicas
- Ingeniería y arquitectura
- Otros

19. Indique el nombre de los estudios *

_____

20. Curso actual *

Marca solo un óvalo.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

21. ¿Qué cantidad de créditos realiza por curso? *

Marca solo un óvalo.

- Todos los créditos que corresponden a un curso académico *Salta a la pregunta 22*
- La mitad de créditos que corresponden a un curso académico *Salta a la pregunta 22*
- Otro: _____

Dificultades emocionales

22. Por favor, lea las siguientes afirmaciones y señale un valor (0,1,2,3) para indicar el grado en que le ha ocurrido a usted esta afirmación durante la semana pasada. Siendo 0: no me ha ocurrido; 1: me ha ocurrido un poco o durante parte del tiempo; 2: me ha ocurrido bastante, o durante buena parte del tiempo; 3: me ha ocurrido mucho o la mayor parte del tiempo *

Marca solo un óvalo por fila.

	0	1	2	3
Me ha costado mucho descargar la tensión	☐	☐	☐	☐
Me di cuenta de que tenía la boca seca	☐	☐	☐	☐
No podía sentir ningún sentimiento positivo	☐	☐	☐	☐
Se me hizo difícil respirar	☐	☐	☐	☐
Se me hizo difícil tomar la iniciativa para	☐	☐	☐	☐

hacer cosas	☐	☐	☐	☐
Reaccioné exageradamente en ciertas situaciones	☐	☐	☐	☐
Sentí que mis manos temblaban	☐	☐	☐	☐
He sentido que estaba gastando gran cantidad de energía	☐	☐	☐	☐
Estaba preocupado/a por situaciones en las cuales podía tener pánico o en las que podía hacer el ridículo	☐	☐	☐	☐
He sentido que no había nada que me ilusionara	☐	☐	☐	☐
Me he sentido inquieto/a	☐	☐	☐	☐
Se me hizo difícil relajarme	☐	☐	☐	☐
Me sentí triste y deprimido/a	☐	☐	☐	☐
No toleré nada que no me permitiera continuar con lo que estaba haciendo	☐	☐	☐	☐
Sentí que estaba a punto de entrar en pánico	☐	☐	☐	☐
No me pude entusiasmar con nada	☐	☐	☐	☐
Sentí que valía muy poco como persona	☐	☐	☐	☐
He tendido a sentirme enfadado/a con facilidad	☐	☐	☐	☐
Sentí los latidos de mi corazón a pesar de no haber hecho esfuerzo físico y no tener ningún problema cardíaco	☐	☐	☐	☐
Tuve miedo sin razón	☐	☐	☐	☐
Sentí que la vida no tenía ningún sentido	☐	☐	☐	☐

23. ¿Cree que sufre de ansiedad? *

Marca solo un óvalo.

Sí

No

24. ¿Cree que sufre de estrés? *

Marca solo un óvalo.

Sí

No

25. ¿Cree que sufre de depresión? *

Marca solo un óvalo.

Sí

No

26. ¿Cree que le faltan horas al día para cumplir con todas sus obligaciones? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
 No

27. ¿Cree que tiene demasiadas obligaciones? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
 No

28. Por favor, lea las siguientes afirmaciones y señale un valor (0,1,2,3) para indicar el grado de acuerdo o desacuerdo. Siendo 0:nada de acuerdo; 1: algo de acuerdo; 2: bastante de acuerdo; 3: muy de acuerdo *

Marca solo un óvalo por fila.

	0	1	2	3
Creo que no dedico el tiempo suficiente a mi familia (pareja, hijos, padres, etc) por dedicar tiempo a los estudios	☐	☐	☐	☐
Creo que no dedico el tiempo suficiente a mis estudios	☐	☐	☐	☐
Me siento mal por no rendir más en mis estudios	☐	☐	☐	☐

29. ¿Se siente solo/a?

Marca solo un óvalo.

- Nunca
 Alguna vez
 Habitualmente
 Siempre

30. Conteste solo en caso de tener personas a su cargo a las siguientes afirmaciones siendo 0: nunca; 1: alguna vez; 2: a menudo; 3: siempre

Marca solo un óvalo por fila.

	0	1	2	3
Me siento solo/a ante el cuidado de mis hijos/as u otros	☐	☐	☐	☐
Me siento mal cuando dedico tiempo al estudio por no atender a las personas a mi cargo	☐	☐	☐	☐
Pienso que debería dejar los estudios para dedicar más atención a las personas que tengo a mi cargo	☐	☐	☐	☐
Pienso que si no tuviese personas a mi cargo mi rendimiento académico sería mucho mejor	☐	☐	☐	☐
Me siento mal cuando recibo ayuda para el cuidado de las personas a mi cargo	☐	☐	☐	☐

31. Cree que tiene otros sentimientos/dificultades emocionales relacionadas con los estudios y cargas familiares? En caso afirmativo, podría describirlas brevemente?

Este contenido no ha sido creado ni aprobado por Google.

Google Formularios

ANNEX IV: TAULA DE RELACIÓ ENTRE OBJECTIUS I INSTRUMENT

OBJECTIU GENERAL	OBJECTIUS ESPECÍFICS	INSTRUMENTS	ÍTEMS/ PREGUNTES
<p>Conèixer la valoració que fan els estudiants universitaris amb càrregues familiars sobre les seves dificultats emocionals</p>	<p>Determinar la prevalença de les principals dificultats emocionals dels estudiants universitaris amb càrregues familiars</p>	<p>Qüestionari estudiants universitaris</p>	<p>7-15 , 22-31</p>
	<p>Identificar diferències en les dificultats emocionals segons el gènere dels estudiants universitaris amb càrregues familiars</p>	<p>Qüestionari estudiants universitaris</p>	<p>2, 22-30</p>
	<p>Identificar diferències en les dificultats emocionals segons el tipus i la modalitat d'estudis (en línia o presencial), dels estudiants universitaris amb càrregues familiars</p>	<p>Qüestionari estudiants universitaris</p>	<p>16,17,18,20,21 i 22</p>